49ՐԴ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 1846 Կ. ՊՈԼԻՍ ՇԱԲԱԹ 23 ՅՈՒՆԻՍ – 6 ՅՈՒԼԻՍ 1907 25 ՃԷՄԱԶԻՒԼ ԷՎՎԷԼ 1325 – 23 ՀԱԶԻՐԱՆ 1323

Journal Arménien
MANZOUME-I-EFKIAR
Grand' Rue de la S-Porte.
CONSTANTINOPLE

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Ֆ. ԳԱՅՍԷՐԵԱՆ
ՈՐՈՒ Կ'ՈՒՂՂՈՒԻ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԳՐՈՒԹԻՒՆ
ԹՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
38, Պալաթ Ալի Ճառաէ-թի, 38
Խմբագրութեան ուղղուած գրութիւններ եւ չեն տրուիր

Մանկունեաց Էֆքեար

ՀԱՅԱԿԵՐՊ ԱՌԱՒՕՏԵԱՆ
ՆԵՐՔԻՆ, ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ, ԳԻՏԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

منظومهٔ افکار
ارمنیجه یومی و سیاسی غزیته در
صاحب امتیازی: ارمیاسی فریه
اداره‌خانه‌سی: باب عالی جاده‌سنده نومرو ۳۸

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
ԿԱՆԽԻԿ Տարեկան Վեցամսեայ
Պոլսոյ համար 80 ղրշ. 50 ղրշ.
Դեւաւանների համար 108 » 60 »
Արտասահմանի համար 25 ֆր. 18 ֆր.
ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ
Մէկ անգամի համար տողը 5 ղրուշ
Մէկ անգամէ աւելի ծանուցմանց համար մասնաւոր պայմաններ

10 ՓԱՐԱ — ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ "ՄԱՆԶՈՒՄԷ,, ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ԱՄԷՆ ՕՐ ԱՐՇԱԼՈՅՍԻՆ — 10 ՓԱՐԱ

ՕՐՈՒԱՆ ՄՏԱԾՈՒՄՆԵՐ

Վիրաւոր Եղնիկի Աչքեր

Ամիսն եղանակին չոգենաւով ճամբորդելը՝ պոլսական հանգիստներուն ամէնէն մեծ տեղը կը գրաւէ։ Քրտինքը, տաքը, զովությունը, պայքարը, մասնաւորապէս կնոջ կ'առնեն այլ ևս կարիքները վրայ, ուր բոլորովին նոր կեանք մը կը պարզուի։ Մանուշներ անձանոթներ, պարոններ ու տիկիններ տարբեր տարազներով ու արդուզարդով հոծ համախմբումով մը կուգան կը գրաւեն չոգենաւին ստորնայարկը, միջնայարկն ու վերնայարկը մանաւանդ, ուր մեղմ օրեր մը ամէնէն հրատապ օրերուն մէջ իսկ կուգայ մերթի ընդ մերթի հովանոցի քրանթոր գէմքը ուղեւորներուն։ Նոգենաւեր աջէն ձախէն, ոմանք խոյսանիներու կապուած՝ անչարժ կը կենան հակայ տաճարներու նման. ուրիշներ՝ մերթնայի խլացուցիչ ճարճատիւններով բեռ կը փոխադրեն. վարէն ամէն էվէլիթանն է որ սարսռազդեցիկ բառաչիւնը մեկնումի պատրաստ ըլլալը կ'ազդարարէ, մինչդեռ ուրիշ մը իր կրկնակ ծխնելոյզներէն սև ամպեր կը ժայթքէ, ամբողջ մթնոլորտին վրայ գորշ սիւներ երկարելով։ Հոս պարզուած առագաստ մը որ հովապինդ կը սուրայ, հոն անիւներն են որ կը թաւալին ծովուն կապուտակ մերձակութեանը մէջ վրիպելով, ճամառտա ճերմակ ուղի մը գծելով։ Աջէն մուշ մըն է որ կը սահի իր անուշին նման ճանճի համեմատութեամբ առնելով վիթխարապէս չոգենաւերուն հակայատակի զանգուածին հանդէպ, ձախէն նուրբ գայրգ մը, որ սպիտակագնատ քառակ թիավարիներու ջլապինդ բազուկներուն տակ կը թռի ջուրերուն վրայէն, և սուր հոգոյսէր զոյգ մը սիրոյ մէկ տարբեր դրուագը կը նուագէ. վերջապէս ծովուն իւրաքանչիւր կէտին վրայ նոր հմայք մը, տարբեր տեսարան մը, որոնք պահ մը ամբողջ ուշադրութիւնը իրենց կը յանկուցանեն ուղեւորին, ու կը չեզոքացնեն զայն կեանքի պայքարին սիրամարտութիւններէն։

Եւ ահաւասիկ այս ջնայարիկ հոգոյն ըմբոշխնելու համար է որ գարնան առաջին ամիսներէն սկսեալ Պոլսոյ բնակչութեան քիչ շատ ունեւոր և մարթ ալ չունեւոր մասը Վոսփորի ափերն ու եւրոպական եղերքները կը թափուի, ամէն օր առտու իրիկուն չոգենաւին հետապնդելով ու անոր մեկնումի ժամերը որոնելով։

—Նոգենաւին պիտի հասնինք. չոգենաւը չփախցնենք, չոգենաւը մեկնեցաւ, չոգենաւը պիտի մեկնի. այս է յանկերգը ուղեւորներէ չտեղուն, որոնք անոնցմէ յապաղումի մը պատճառով չոգենաւը չփախցնելու և զուր տեղը նաւամատոյցին վրայ ժամավաճառ չըլլալու համար հեւ ի հեւ կը քալեն, յաճախ կը վազեն, նոյն իսկ կենցաղագիտական ամէնէն անհրաժեշտ կանոններն ալ զանց ընելով ակամայ։

Առջի օր ճիշտ այս պայմաններուն տակ կը քալէինք բարեկամի մը հետ. հաւնիւ եօթ վայրկեան կար մեկնումի ժամուն և մենք դեռ բաւական ճամբայ ունէինք առնելիք, ուստի առանց նկատի առնելու քրտնեցուցիչ տաքը, փութացուցինք մեր քայլերը կէս մը վազելով, հակառակ պարագային ժամ մը պիտի սպասէինք որ առութի պիտի ըլլար մեզ կորսնցնելու թանկագին ժամադրութիւն մը։ Ալ չոգենաւին հասնելէ ուրիշ մտածում չունէինք, զառիվայրը կը սահէր մեր ոտքերուն տակէն և մենք առանց աջ ու ձախ նայելու, չարունակ կ'առաջանայինք մեծաքայլ։ Հեռուն մարդկային զանգուած մը կը նշմարուէր ճամբուն վրայ, որ կրնայի քայլերով հագիւ վայրկեանը անգամ մը կը յաջողէր ոտքը փոխել, բայց ո՞վ պիտի մտածէր հիմա անոր վրայ, մենք կը փութայինք միտառաջ, մէկի տեղ չորս քայլ առնելով։

Դանդաղաքայլ արարածը սարսափելով մեր ոտքերուն թռիփռէն ու վախնալով որ մեր խօրական վազքին մէջ իրեն բաղխելու անսրտութիւնը կունենայ, յանկարծ երկու անթացուպերուն կրծնած՝ չարժելու անկարող կուրծքը ցայտեցուց, գլուխը ետին դարձուց ու սրտայոյզ ակնարկ մը ուղղեց մեր վրայ։ Երկուքս ալ զինաթափ եղանք վայրկենաբար. երիտասարդ մըն էր այս գժբախտը, բառին իսկական առումովը գրաւիչ ու գեղեցիկ երիտասարդ մը՝ հաւնիւ քսաներորդ-երեսուն տարեկան, որուն խոշոր սեւ աչուրները մանաւանդ՝ իրենց այս թախանձագին կացութեան մէջ և որոնք անպատճառ մեծ վաճառականներ ըլլալու կը սահմանուին ապագայն։

Հարուստ ազգականին ուրախութիւնը չափ չունէր, Աստուծմէ չնորհուած բախտ մը կը սեպէր այս երիտասարդը, որ թէ՛ հարստութիւնը պիտի բաղմապատկէր և թէ՛ աղջիկը պիտի երջանկացնէր. ուստի երեք տարուան

Զինքը գլխարձ, իրեն չմնայնչ, ո՛հ Աստուած իմ քիչ մը սիրտ ունեցող մարդու համար կարկի՛ էր մինչ այս սեռը։

Բայց չոգենաւը պիտի մեկնէր և մենք կը վազէինք։

Տասը վայրկեան եաք երբ արդէն համբոյ եղած էր չոգենաւը, ընկերոջս դառնալով.

—Ա՛խ երիտասարդը, ըսի, բնաւ երեւակայութիւնէս հեռացած չունի պատկերը, վիրաւորուած եղնիկի մը պատասագին ակնարկն էր անոր մեղի ուղղածը։

—Այո՛, յարեց բարեկամս, բայց ո՞վ է պատասխանատուն անոր այս արգահատելի կացութեան։

—Կը ճանչնա՞ք մինչ վինքը, հարցուցի։

—Այո՛ և չատ մօտէն, պատասխանեց խօսակիցս, որ հետաքրքրութիւնս յագեցնելու համար հետեւեալը պատմեց։

* * *

—Ինքը՝ ինչպէս կը տեսնէք, վերջին աստիճան գեղեցիկ երիտասարդ մըն էր, անուշ լեզու, հմայիչ ու ընկերական. հայրը հասարակ արհեստաւոր մըն էր թէև, բայց հարուստ ազգականներ ունէր, որոնցմէ մէկը համակրելով ուղուն՝ գործին մէջ առաջ գայն, ապագային միակ աղջկանը հետ ամուսնացնելու դիտումով։ Տանը բոլորը տարեկան էր երիտասարդը երբ այս բանաբեր վիճակեցաւ իրեն. ապագայ ամները թէև առաջին օրէն այս մտադրութիւնը չէր յայտնած, սակայն երիտասարդին հանդէպ ցոյց տուած արտակարգ գորովն ու վստահութիւնը բացայայտօրէն կը ցուցնէին որ տգան օր մը այդ գործին տէրը ըլլալու պիտի սահմանուէր։ Առաջին քայլերուն մէջ երիտասարդը լիովին պսակեց հարուստ ազգականին յոյսերը, ամէն օր կանուխ վաճառատուն կ'երթար ու մինչեւ իրիկուն անխնայ կ'աշխատէր. ապրանք կը ծախէր, հաշուեցոյց կը պատրաստէր, ծանօթները կը գրէր, յաճախորդները կը սիրաշահէր, ապպրանքի նոր մոյզներ կը պատրաստէր, նոր տեսակ ապրանքներ կը գծագրէր, վերջապէս գործին նուիրուած մարդ մըն էր, որուն նմանը հազիւ մէկ քանի հատ կը հանդի տանմեակ տարիներու մէջ և որոնք անպատճառ մեծ վաճառականներ ըլլալու կը սահմանուին ապագային։

Հարուստ ազգականին ուրախութիւնը չափ չունէր, Աստուծմէ չնորհուած բախտ մը կը սեպէր այս երիտասարդը, որ թէ՛ հարստութիւնը պիտի բաղմապատկէր և թէ՛ աղջիկը պիտի երջանկացնէր. ուստի երեք տարուան

սպասողը, տիկինը աբառթմանին բանալին յանձնած էր այս մարդուն որ ներս մտած էր տունէն ու գլխներուն մութին սկսած էր խարխսալ սրահին մէջ, տիկինին ննջասենեակը մտած ու թէև զայն արթնցնել փորձած էր, սակայն տեսնելով որ անիկա ձայն չի հաներ, լուցկի փնտռել սկսած էր ուստի երբ ես ձեռքս աչսանակ ներս մտայ սրահէն թէև սարսափեցաւ, սակայն վայրկեան մը ետք երկուքս ալ տիկինին ննջասենեակը մտանք, և զայն սպանուած տեսնելով շուարեցանք մնացինք։

—Ինչ համոզումով կը պնդէք թէ ոճրագործը տիկինին սիրահարը չէ։

—Որովհետեւ ինչպէս խոցած դըռնապանը այս մարդը Էռնէսթին հետ չփոթելով քիչ առաջ խոստովանեցաւ, անիկա ինձմէ տասը վայրկեան առաջ մտած էր տունէն ներս, ինչ որ բաւական ժամանակամիջոց մը չէ մարդ մը սպաննելու, միւս կողմէ անսակ աղնուական մարդ մը ինչ պատճառ պիտի ունենար այս ոճիրը գործելու երբ փոխադարձաբար դիրար կը սիրէին, իրարու վրայ հոգի տալու աստիճան սատկութեամբ։

—Ուրեմն ո՞վ կը կարծէք որ ըլլայ ոճրագործը։

—Այդ մասին կարծիք մը չունիմ, եթէ ոճրագործին ո՞վ ըլլալը գիտնայի բզիկ բզիկ ընել կ'ուզէի զայն, մինակ սա հաստատապէս գիտեմ որ Էռնէսթ չէ մարդասպանը։

Զինքը գլխարձ, իրեն չմնայնչ, ո՛հ Աստուած իմ քիչ մը սիրտ ունեցող մարդու համար կարկի՛ էր մինչ այս սեռը։

Բայց չոգենաւը պիտի մեկնէր և մենք կը վազէինք։

Տասը վայրկեան եաք երբ արդէն համբոյ եղած էր չոգենաւը, ընկերոջս դառնալով.

—Ա՜խ երիտասարդը, ըսի, բնաւ երեւակայութիւնէս հեռացած չունի պատկերը, վիրաւորուած եղնիկի մը պատասագին ակնարկն էր անոր մեղի ուղղածը։

—Այո՛, յարեց բարեկամս, բայց ո՞վ է պատասխանատուն անոր այս արգահատելի կացութեան։

—Կը ճանչնա՞ք մինչ վինքը, հարցուցի։

—Այո՛ և չատ մօտէն, պատասխանեց խօսակիցս, որ հետաքրքրութիւնս յագեցնելու համար հետեւեալը պատմեց։

* * *

—Ինքը՝ ինչպէս կը տեսնէք, վերջին աստիճան գեղեցիկ երիտասարդ մըն էր, անուշ լեզու, հմայիչ ու ընկերական. հայրը հասարակ արհեստաւոր մըն էր թէև, բայց հարուստ ազգականներ ունէր, որոնցմէ մէկը համակրելով ուղուն՝ գործին մէջ առաջ գայն, ապագային միակ աղջկանը հետ ամուսնացնելու դիտումով։ Տանը բոլորը տարեկան էր երիտասարդը երբ այս բանաբեր վիճակեցաւ իրեն. ապագայ ամները թէև առաջին օրէն այս մտադրութիւնը չէր յայտնած, սակայն երիտասարդին հանդէպ ցոյց տուած արտակարգ գորովն ու վստահութիւնը բացայայտօրէն կը ցուցնէին որ տգան օր մը այդ գործին տէրը ըլլալու պիտի սահմանուէր։ Առաջին քայլերուն մէջ երիտասարդը լիովին պսակեց հարուստ ազգականին յոյսերը, ամէն օր կանուխ վաճառատուն կ'երթար ու մինչեւ իրիկուն անխնայ կ'աշխատէր. ապրանք կը ծախէր, հաշուեցոյց կը պատրաստէր, ծանօթները կը գրէր, յաճախորդները կը սիրաշահէր, ապպրանքի նոր մոյզներ կը պատրաստէր, նոր տեսակ ապրանքներ կը գծագրէր, վերջապէս գործին նուիրուած մարդ մըն էր, որուն նմանը հազիւ մէկ քանի հատ կը հանդի տանմեակ տարիներու մէջ և որոնք անպատճառ մեծ վաճառականներ ըլլալու կը սահմանուին ապագային։

Հարուստ ազգականին ուրախութիւնը չափ չունէր, Աստուծմէ չնորհուած բախտ մը կը սեպէր այս երիտասարդը, որ թէ՛ հարստութիւնը պիտի բաղմապատկէր և թէ՛ աղջիկը պիտի երջանկացնէր. ուստի երեք տարուան

պաշտօնավարութենէն եաք տեսնելով որ՝ փեսացուն կրնայ իրմէ աւելի ձեռնհասութեամբ վարել գործը, աստիճանաբար աւելցուց վստահութիւնը ու դրամարկղին բանալին, գործին դեկը ամբողջութեամբ վստահեցաւ անոր։ Վաճառականը հիմա կէսօրին կ'ինչնար գործի ու կենսական խնդիրներու վրայ միայն խորհուրդ կուտար երիտասարդին. երկրորդական գործերու, հաշիւներու բնաւ չէր միջամտեր, ինչ որ սխալն ա՛ւ է արգելք չէր ըլլար գործին զարգացումին։

Երիտասարդը այսպէս ապագայ անելիքը գործին տիրանալէ ետք, կամայ կամաց սկսաւ արգիլուած կեանքի շրջանակներուն մէջ դեգերիլ. ա՛լ իրիկունները առաջուան պէս կանուխ չէր դառնար ծնողացը քով, շաբաթը մէկ քանի գիշեր՝ կարեւոր սակարկութիւններ կատարելու համար՝ հերոպական շրջուն յանձնակատարներու հետ ժամադիր կ'ըլլար Բեպայի մէջ, ուր բանակցութիւնները մինչեւ ուշ առնն կ'երկարաձգուէին ու ինք կը ստիպուէր Բեպայի օթեւէներէն մէկուն մէջ գիշերելու։ Ամէն օր այս պատասխանը կուտար ծնողացը երբ առն չգալուն համար առարկութիւն ընէին և խեղճ մարդին ալ նկատելով որ իրենց զաւակը յառաջադէմ վիճակ մը ունի և տան ծախսին ալ կ'օգնէ մեծապէս, վերջին ծայր ուրախ կ'ըլլային, անոր մեծ վաճառականներու հետ ժամադիր ըլլալը լսելով։

Մեծ վաճառականները սակայն գոյութիւն չունէին, նորելուկ հաճոյամոլը առնէն բացակայած գիշերները Բեպայի աղջամուղնելի առներուն մէջ կ'անցնէր, ուր կը կոչուէին զայն դիցուհիներ, պարելով, երգելով, պչրելով ու հաճոյքի ամէնէն վաւաշտ տեսարանները պարզելով անոր աչքին։ Սարդանաբաղեան ժամանցներն որ նախապէս ամիսը մէկ կամ երկու անգամ տեղի կ'ունենային, հետզհետէ չաբաթականի վերածուեցան ու քիչ ետքն ալ շաբաթը երկուքի։ Այնչափ մտացի, աչխոյժ ու գործունեայ երիտասարդը զեղխութեան ու չուայտութեան արբշռանքներէն փթացած՝ ստիճանաբար սկսաւ կորսնցնել իր զուարթութիւնը ու մտախոհ երեւոյթի մը առնել։ Մոռացողութիւն մը, ապուշութեան նախանշան մը սկսած էր նշմարուիլ վրան, ժամերով կը կորսնցնէր ինքզինքը ու վաճառատան մէջ աշխատած ատեն կարծես սրբոտով ու հոգեով բոլորովին ուրիշ միջավայրի մէջ կ'ապրէր։

Խեղճ տգան վարած կեանքը սակայն դրամի կը կարօտէր, մեծաքանակ դրամի, որովհետեւ դիցուհիները, ամէն

—Այս գործին ամէնէն խելք չհասնելիք կէտը այն է որ, երբ ո՛չ տիկինին սիրահարը և ո՛չ ալ դուք մանակցութիւն ունէիք ոճիրին, ինչպէս համաձայնեցաք ու երկուքդ ալ լռութիւն պահեցիք, առանց ո՛ և է մէկու մը իմաց տալու գործը։

—Մանաւանդ որ, յարեց Ֆէրնան, ինձ նման պարոն Բօլ Սալան ճանչցողներ պիտի չհաւատան որ անիկա ոճիրի մը...

—Բօլ Սալան խօսքը ընող չկայ, ընդմիջեց Օլկա։

—Ի՞նչ ըսել է, տիկին Մաղլիի կենակիցը Բօլ Սալա չէ՞ մթէ։

—Տիկինէն բաժնուած էր անիկա։

—Ո՞չակ առնէ ի վեր։

—Առջի գիշերուընէ ի վեր։

—Առջի օրը կիրակի էր կարծեմ և պարոն Սալա ամէն կիրակի օրսի կ'երթայ։

—Այո՛, այն օր որպէս վերադարձին պարոն Սալա ուրիշ մէկը գտաւ տիկինին քով, մեացածը կը գուշակէք, արդէն նախապէս յայտարարած էր որ թէև անհաւատարմութիւն մը բաժանումի պատճառ պիտի ըլլայ։

—Ո՞վ էր ուրեմն տիկինին նոր կենակիցը, որուն գիշերը հոս հանդիպեցաք։

Օլկա քիչ մը տատամսելէ ետքը.

—Տը Կրավիսեի դերկոմսը Ճօրճ, պատասխանեց։

Ֆէրնան դէսի դեղին կարեցաւ Օլկայի այս յայտնութեան վրայ որ իրեն

—Այս գործին ամէնէն խելք չհասնելիք կէտը այն է որ, երբ ո՛չ տիկինին սիրահարը և ո՛չ ալ դուք մանակցութիւն ունէիք ոճիրին, ինչպէս համաձայնեցաք ու երկուքդ ալ լռութիւն պահեցիք, առանց ո՛ և է մէկու մը իմաց տալու գործը։

—Մանաւանդ որ, յարեց Ֆէրնան, ինձ նման պարոն Բօլ Սալան ճանչցողներ պիտի չհաւատան որ անիկա ոճիրի մը...

—Բօլ Սալան խօսքը ընող չկայ, ընդմիջեց Օլկա։

—Ի՞նչ ըսել է, տիկին Մաղլիի կենակիցը Բօլ Սալա չէ՞ մթէ։

—Տիկինէն բաժնուած էր անիկա։

—Ո՞չակ առնէ ի վեր։

—Առջի գիշերուընէ ի վեր։

—Առջի օրը կիրակի էր կարծեմ և պարոն Սալա ամէն կիրակի օրսի կ'երթայ։

—Այո՛, այն օր որպէս վերադարձին պարոն Սալա ուրիշ մէկը գտաւ տիկինին քով, մեացածը կը գուշակէք, արդէն նախապէս յայտարարած էր որ թէև անհաւատարմութիւն մը բաժանումի պատճառ պիտի ըլլայ։

—Ո՞վ էր ուրեմն տիկինին նոր կենակիցը, որուն գիշերը հոս հանդիպեցաք։

Օլկա քիչ մը տատամսելէ ետքը.

—Տը Կրավիսեի դերկոմսը Ճօրճ, պատասխանեց։

Ֆէրնան դէսի դեղին կարեցաւ Օլկայի այս յայտնութեան վրայ որ իրեն

չանթահար եղած՝ գլխիկոր վաճառատուն վերադարձաւ. անմիջապէս հաշիւները գնեց. նախապէս ձայն չհանող վաճառատան պաշտօնեաները իրենց կասկածները արտայայտեցին, քնութիւն, քնութիւն, յայտնի եղաւ որ մէկ քանի հազար ոսկիով յաջողած է ծախու առնել երիտասարդը այս անթացուպերը։

—Հիմա որ այս պատմութիւնը բաւեցիր, յարեց բարեկամս, ա՛լ դուն կըրցածիդ չափ բանաստեղծէ. երեւակայութիւնդ մէջ տիպարներ ստեղծէ, զոնի մը դերը տուր երիտասարդին, վիրաւորուած եղնիկի մը ակնարկը նշմարէ անոր աչքերուն մէջ, ինչ կ'ուզես ըրէ. իմ գիտցածս արդար պատիժն է զոր կը կրէ. ինք աղքատի մը լակոտ, մեծ հարստութիւն մը անցաւ ձեռքը, որուն ծայրը գեղեցիկ հարուստ ու թանկագին աղջիկ մըն ալ կար, պէտք չէր որ յարգը գիտնար այս վայելչքներուն. բայց որո՞ւ կ'ըսես, անիկա արդէն ցեխերու մէջ բուսած՝ կրկին վերադարձաւ իր տարրին ու գնաց ցեխերու մէջ թաղուելու։

—Աղջիկը ի՞նչ եղաւ, հարցուցի, անիկա բնաւ չզգաստուեցա՞ւ այս իրադարձութիւններէն։

—Անդիրին մանրամասնութիւնը երկար վէպի նիւթ կը հայթայթէ, պատասխանեց աղջիկը, թէև պաշտօնապէս չէր նշանուած ու նախապէս արտակարգ սէր չէր արտայայտեր ուրուն նկատմամբ, սակայն անոր հիւանդանալէն ու այսպէս կաթուածահար ըլլալէն ետք անբասրելի, անարատելի պոռթկում մը ունեցաւ սիրոյ ու նոյն իսկ յօժարեցաւ երկրտասարդին այս վիճակին մէջ ամուսնանալ անոր հետ։ Պարապ տեղը Ջանացին համոզել աղջիկը թէ, տգան իր չուայտութեան ու անհոստավանելի վայրեր յաճախելուն հետեւանքով փճացած էր այսպէս ֆիզիքապէս ու բարոյապէս. երիտասարդին համար խօսուած այս տխուր իրողութիւնները փոխանակ աղջիկը անկէ պաղեցնելու, ա՛լ աւելի կ'արծարծէին սէրը անոր մէջ, որ տգան այս հաշմանդամ վիճակին մէջ, կը փափաքէր ամուսնանալ հետը, անոր վիշտը ամոքելու և տխրութիւնը բաժնելու համար։ Հայրը սակայն որ անգամ մը զոհուած էր իր չափազանց լաւատեսութեան, այս անգամ արիութիւնն ունեցաւ դէմ դնելու աղջկանը արտառոց առաջարկին ու ի սպառ մերժեց ամուսնութեան խնդիրը. աղջիկն ալ կուսութիւն ուխտեց և հիմա չորս հինգ տարի է որ ամէն ամուսնական առաջարկ կը մերժէ ու ագաւորի կեանք կը վարէ տան մէջ առանձնացած։ Եւ ամէնէն սրտագրաւը, տգան՝ աղջկան

«ՄԱՆԶՈՒՄԷ»Ի ԹՈՒՂԹՆԵՐ)(28)(

ՓՈԹՈՐԿԱԼԻՑ Կեանք Մը

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍ

Է.

ՖԷՐՆԱՆ ՏԸ ՊՐԱՔ ԾՈՒՂԱԿՆ ԻՆԿԱԾ

Օլկայի այս նոր յայտնութեան վրայ ոստիկանապետը ակնարկ մը փոխանակեց Ֆէրնանի հետ ու սպասուհիին դառնալով,

—Ո՞վ խաբել կ'ուզէք գուշեց, մթէ կարելի է որ տիկին Մաղլիի կենակիցը սպանել զայն։

—Ներեցէ՛ք, ես չըսի որ տիկինին կենակիցը սպանած է զայն, այլ ըսի թէ դիակին քով տեսայ զայն, որուն հետ մէկտեղ գուրս եկանք, դռնապանին էռնէսթի կարծածը սա մարդն էր, տիկինին սիրահարը։

—Ձեր այս յայտարարութիւնն ալ պիտի ստուգուի, հիմա ըսէք թէ ժամը քանիին տուն վերադարձաք։

—Ժամը երկուքուկէսին մօտերը,

—Մինչեւ ժամը երեք տան մէջ մնացիք։

—Չեմ կարծեր, յուզումը, երկիւղը չուարեցուցած էր զիս, խելք չէր մնացած գլուխս։

—Ըսել է տիկին Մաղլիի դիակը տեսաք. ինչո՞ւ դռնապանին իմաց չի տուիք։

—Որովհետեւ տիկինին սիրահարը արգիլեց զիս բերան բանալէ։

—Դարձեալ սուտ. չատ աղէկ, դուք գիշերը դուրս մնալու հրաման ստացած էիք, ինչո՞ւ կէս գիշերին վերադարձաք։

—Էռնէսթը կը փնտռէի, ձեզի երդում չըրի՞ որ սուտ պիտի չխօսիմ։

—Ըսել է երբ քիչ առաջ Էռնէսթէն չքաժնուեցայ կ'ըսէիք, սուտ էր։

—Էռնէսթը պաշտպանելու համար այնպէս ըսի, աւա՛ղ որ հոս փոխանակ Էռնէսթի, տիկինին կենակցին հանդիպեցայ։

—Ուրեմն ոճիրին վկան էք դուք։

—Ո՛չ, պարո՛ն, ոճիրին գործուած պահուն հոս չէի ես, եթէ ոչ կարելի՞ բան էր որ օգնութիւն չպահանջի, ուստի վերադարձիս երբ սենեակս մտայ, սրահէն ոտքի ձայն մը առի, ետք աթոռներու կարասիներու տապալելուն ձայնը առի, վախցայ, իսկոյն աչսանակը վառեցի ու սրան մտայ ուր տիկինին սիրահարը տեսայ որ սրահին մէջ կը դեգերէր։

—Տիկինին սիրահարը չէ՞ր գիտեր որ դուք այս գաղտնիքը պիտի հրատարակէք, ուրեմն ինչո՞ւ ձեզ ալ չսպանեց ոճիրին հետքը ծածկելու համար։

—Բայց այն մարդը չէր տիկինը

—Այս գործին ամէնէն խելք չհասնելիք կէտը այն է որ, երբ ո՛չ տիկինին սիրահարը և ո՛չ ալ դուք մանակցութիւն ունէիք ոճիրին, ինչպէս համաձայնեցաք ու երկուքդ ալ լռութիւն պահեցիք, առանց ո՛ և է մէկու մը իմաց տալու գործը։

—Մանաւանդ որ, յարեց Ֆէրնան, ինձ նման պարոն Բօլ Սալան ճանչցողներ պիտի չհաւատան որ անիկա ոճիրի մը...

—Բօլ Սալան խօսքը ընող չկայ, ընդմիջեց Օլկա։

—Ի՞նչ ըսել է, տիկին Մաղլիի կենակիցը Բօլ Սալա չէ՞ մթէ։

—Տիկինէն բաժնուած էր անիկա։

—Ո՞չակ առնէ ի վեր։

—Առջի գիշերուընէ ի վեր։

—Առջի օրը կիրակի էր կարծեմ և պարոն Սալա ամէն կիրակի օրսի կ'երթայ։

—Այո՛, այն օր որպէս վերադարձին պարոն Սալա ուրիշ մէկը գտաւ տիկինին քով, մեացածը կը գուշակէք, արդէն նախապէս յայտարարած էր որ թէև անհաւատարմութիւն մը բաժանումի պատճառ պիտի ըլլայ։

—Ո՞վ էր ուրեմն տիկինին նոր կենակիցը, որուն գիշերը հոս հանդիպեցաք։

Օլկա քիչ մը տատամսելէ ետքը.

—Տը Կրավիսեի դերկոմսը Ճօրճ, պատասխանեց։

Ֆէրնան դէսի դեղին կարեցաւ Օլկայի այս յայտնութեան վրայ որ իրեն

ալ հարուած մըն էր մասամբ երբ Ճօրճը փնտռելու կուգար հոն։ Ոստիկանապետը կռահելով Ֆէրնանի յուզումը խօսքը անոր ուղղելով,

—Դո՞ւք ի՞նչ կ'ըսէք, հարցուց։

—Ինչպէս քիչ առաջ ալ ըսի պատասխանեց Ֆէրնան, ես ալ կ'ենթադրեմ որ Ճօրճ գիշերը հոս եկած ըլլայ, քանի գործին խորը մտնեմ, ես ալ ձեզի պէս չեմ կրնար զարմանքս զսպել։

Ֆէրնանի յայտարարութիւնները այնչափ պարզ ու բացորոշ էին որ բնաւ կասկածի տեղ չէին ձգեր։

Ոստիկանապետը Օլկայի ուղղելով խօսքը.

—Ըսել է պարոն Ճօրճ որ Կրավիսի պատուիրեց ձեզ որ ո՛չ ոճիրին նկատմամբ բան մը ըսէք ու ո՛չ ալ մէկու մը համար կասկած յայտնէք իբր ոճիրին հեղինակը։

Ոստիկանապետը ստորագաններէն մէկուն հրամանք տալու համար դէպի սրահին դուռը ուղղուեցաւ. Օլկա յուսահատ ու վշտաբեկ ինկաւ թիկնաթոռի մը վրայ, նոյն պահուն ներս մտնող ոստիկան մը սկսաւ ծածկաբար աչքէ անցընել սպասուհիին ընթացքը։ Ոստիկանապետը Ֆէրնանի ուղղելով խօսքը.

—Եկէ՛ք. պարո՛ն, ըսաւ, դուք պէտք էք ինձ։

Ոստիկանապետին այս հրամայողական չեշտը խորապէս ազդեց Ֆէրնանի վրայ, որ հասկնալով գործին ծանրութիւնը անձայն հետեւեցաւ անոր, երկուքը մէկէն դուրս ելան սրահին քովի

սենեակէն և ուղղուեցան դէպի սանդուխին գլուխը։ Ոստիկան մը, որ պաշտօն ունէր Օլկան մատնասենեակը առնելով անոր վրայ հսկելու իր պաշտօնը կատարեց։ Ֆէրնան խօսք առնելով.

—Կարծեմ սանդուխին գլուխէն կ'ուզէք դիմաւորել Ճօրճը ու այնպէս հարցաքննել, ըսաւ։

—Այո՛, պատասխանեց ոստիկանապետը, վայրկեան մը իսկ չեմ ուզեր կորսնցնել և այս պատճառով է որ ձեզ վար դրի, դուք Ճօրճը մտէն կը ճանչնաք, մանաւանդ որ անոր անպարտութեանն ալ կը ցանկաք, հետեւաբար մեծապէս կրնաք դիւրացնել արդարութեան գործը։

—Վատահ եմ անպարտութեանը։

—Ես դեռ կը տարակուսիմ անպարտութեանը, գիշերուան բռնած ընթացքը տարօրինակ է չիտակը։

—Նախ պէտք է ստուգել Օլկայի յայտարարութիւններուն ճշգրտութեան սահմանը։

—Մտքէս անգամ չանցներ աղատարձակել Օլկան, Էռնէսթին ալ պիտի ձերբակալուի. բայց երբեք չեմ կրնար խելք հասցնել թէ մարդ ի՞նչպէս սիրուհիին սպանուած ըլլալը կը տեսնէ ու առանց մէկու մը իմաց տալու կը ձգէ կը փախչի, ահաւասիկ այս հանելուկը լուծելու համար է ոչ անհրաժեշտ պէտք կ'զգամ ժամ առաջ Տը Կրավիսիի դերկոմսը հարցաքննելու։

(Շարունակելի)

իրեն յանկացուցած պզտիկ մէկ ամաթոշակովը կ'ապրի հիմա,

* * *

Բարեկամս, որ կեանքին մէջ նըպատատոր առիթ մը ձեռք անցուցած չէր, փրփրած դայլացած՝ լուսանքներ, նախատինքներ կը ժայթքէր երիտասարդին հասցէին, բոլորովին անողոք դանուելով անոր հանդէպ։ Եւ սակայն սակայն խեղճ տղուն սրտաճմլիկ կացութիւնը, ինչ պատճառէ ալ որ առաջ եկած ըլլար, իր այս երեւոյթին մէջ հարուածէ աւելի գութի պէտք ունէր, իրաւ է որ աշխարհի ամենէն մեծ արիւմարութիւնը, ապուշութիւնն ու անբարոյականութիւնը գործելով գլխորդած էր գուրին խորը և սակայն ինչ որ ալ ըլլար, ինկած մէն էր և մարդկութիւնը մինչ ներողամտութեամբ, գութով ու գորովով վերաբերուիլ կը արամադրէ ինկածներուն հետ։ Խնդիրը չինչալուն վրայ է, սայթաքելէ ետք ա՛լ ի՞նչ կ'արժեն հակակրութիւնները կամ հանկարութիւնները։ Շուայտութիւնները, զեղխութիւնները, հանդգնի ժամանցները թէեւ հրապուրիչ կը թուին անվորձներուն, սակայն պէտք է գիտնալ որ անոնք յանախ փնացում, հիւծում առաջ կը բերեն, առողջութեան, քաջկի ու բարոյականի փնացում։

Երանի թէ մը հանդամանները անդամ մը անձամբ տեսնէին խեղճ երիտասարդը, ապահովապէս ամենէն ազդեցիկ դասը պիտի ըլլար անոր սրտաճմլիկ կացութիւնը։

ԱՐՏԱՔԻՆ

ՍԻՔԱԶԳԱՅԻՆ ԿԱՅՈՒԹԻՒՆԸ

ՄԵՐՁՆԵՑՈՒՄԸ ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ ԵՒ ՖՐԱՆՍԱՅԻ ՄԻՋԵՒ

Էֆօ տը Բաւի տարակոյս կը յայտնէ թէ Էթիէն իրօք Գերմանիայէն իրեն հետ գոնացուցիչ տպաւորութիւններ բերած ըլլայ, և դիտել կուտայ որ հաւանական է թէ քիչ առնէն տեսնուիր որ Գերմանիոյ թէ՛ Մարոքեան և թէ ուրիշ գաղթական խնդիրներու քաղաքականութեան մէջ փոփոխութիւն մտած չէ։ Մնայ որ այս մէջոցիս կուիւ մը տալս չկայ երկու երիրներուն միջեւ։ Գերմանիոյ և Ֆրանսայի միջեւ յարաբերութիւնները կանոնաւոր են։

Գաղով զանազան գերման թերթերու կարծիքին թէ, վերջերս Պիւլովի և Էթիէնի միջեւ տեղի ունեցած խօսակցութիւնները օգտակար և չահեկան կրնան ըլլալ, Մաքեռ կ'ըսէ.— «Կը վախնանք որ այս տեսութիւնը ուղիղ չէ, եթէ իրօք Պիւլովի և գերման կառավարութեան տեսութիւնն է այս։ Երկու Տէրութեանց ընդհանուր չահերուն համար ա՛յն ատեն միայն խօսակցութիւն մը կրնայ օգտակար ըլլալ, եթէ կառավարութիւններուն և դեսպաններուն միջեւ տեղի ունենայ։ Ֆրանսան նկատի առնելով, անոր արտաքին գործոց նախարարը և իր դեսպանը միայն իրաւասութիւն ունին Ֆրանսայի անունով խօսելու, հաւատիք մը տալու կամ մերժելու, և անպայման քաղաքական անձնաւորութեան մը հետ կայսեր և վարչապետին բոլոր խօսակցութիւնները, ո՛րքան ալ առաջնակարգ կարեւորութիւն ունեցող խնդիրներու չուրջ դառնան, կրնան միայն չահեկան ըլլալ, բայց անօգուտ։»

Ժիլ Պլաս կ'ապահովէ թէ Էթիէնի Գերմանիա ճամբորդութիւնը իր անձնական պրոյեկտը եղած չէ, այլ որովհետեւ դերման կառավարութիւնը կէս պաշտօնական կերպով վախք յայտնած էր որ բացատրութիւններ տրուէին իրեն Անգլիոյ, Սպանիոյ և Ֆրանսայի միջեւ վերջերս կնքուած համաձայնութեան վրայ, որ Գերմանիոյ մէջ մահոգութիւն առաջ բերած էր, Էթիէնի առաջարկուեցաւ երթալ Ֆրանսայի քաղաքականութեան վրայ հարկ եղած բացատրութիւնները տալ, թէ Ֆրանսա ուրիշ նպատակ չունի եթէ ոչ գործադրել իր իրաւունքները առանց ո՛և է մէկուն դէմ յարձակողական մտածումներ ունենալու։ Մ. Էթիէնի ճամբորդութեան նշանակութենէ զուրկ չեղող առաջին դէպքը եղած է, կ'ըսէ Ժիլ Պլաս, սա՛ պարզապէս թէ Ֆրանսա ի մտայ բանակցութիւններու պիտի սկսի գերման կառավարութեան հետ։ «Սիրալիր Համաձայնութեան» ոգիին հաւատարիմ մնալով, Ֆրանսա բան մը չէ ըրած և պիտի չընէ առանց կանխաւ խօսակցելու Անգլիոյ հետ։

Գերմանիա-Ֆրանսական յարաբերութեանց վրայ Բարիզէ հեռաւորապէս կը հեռագրուի Թայմսի.—

Նշանակալից է որ այնտեղ մթնոլորտին դերման կայսեր Անգլիա այցելութիւնը անտրնկալի կամ իրարանցումի ո՛և է տպաւորութիւն առաջ բերած չէ ֆրանսական մամուլին մէջ։ Անգլիական հասարակութիւնը չատ խոհեմութեամբ վարուած կ'ըլլայ, եթէ զգուշութեամբ ընդունի Ֆրանսայի և Գերմանիոյ միջեւ մերձեցման մը զրոյցները։ Երկու Տէրութեանց միջեւ յարաբերութիւնները կանոնաւոր են և վերջին ժամանակներս ո՛չ մէկ փոփոխութիւն չեն կրած ո՛չ դէպի լաւը և ոչ դէպի գէշը։ Նշան մըն ալ չկայ որ անմիջական ապագայի մը մէջ այսպիսի նոր փոփոխութիւն մը տեղի ունենայ։ Գաղով Գերմանիոյ և Ֆրանսայի միջեւ համաձայնութեան մը, ասիկա անպատճառ անհարկի բան մը չէ թէեւ հաւանական չէ։ Անհաւանական է նաեւ համաձայնութիւն մը Գերմանիոյ և Անգլիոյ միջեւ։ Պատճառը ա՛յն է որ այսպիսի համաձայնութեան մը համար հիմ մը չկայ։ Ալժէզիրասի ժողովէն առաջ Մարոք գժտութեան խնձորն էր Ֆրանսայի և Գերմանիոյ մէջ։ Տէլքասէի անկումէն վերջ Ռուվիէ պատրաստ էր Մարոքի խնդիրը Գերմանիոյ հետ համաձայնութեան մը առարկայ ընել, բայց Գերմանիա ըսաւ.— «Ո՛չ»։ Հիմակ ալ Գերմանիոյ հետ մասնաւոր համաձայնութեան մը առիթ չկայ։ Իսկ Գերմանիոյ և Ֆրանսայի յարաբերութեանց բարւոքման գաղով, յայտնի է թէ գերման կառավարութիւնը անկեղծօրէն փափաք յայտնած է դիւրացնելու Ֆրանսայի գործողութիւնը դիւրացնելու համար Ալժէզիրասի ժողովին որոշումներուն գործադրութիւնը։ Երբ Մարոքի մասին յարաւեւ չփաւիները մէկ կողմ ձգուին, միանգամ ընդ միշտ անտարակոյս յարաբերութիւնները աւելի պիտի բարւոքին Ֆրանսայի և Գերմանիոյ միջեւ։ Բայց առ այժմ ոչ միայն կանխատես, այլ նոյն իսկ ծիծաղելի է գերմանեւ-ֆրանսական մերձեցման մը կամ համաձայնութեան մը խօսքը ընել։

Լիպզ Բառօվ ըսածին նայելով, Էթիէն պաշտօն ունէր Գերմանիան հանդարտեցնելու Անգլիոյ, Ֆրանսայի և Սպանիոյ միջեւ համաձայնութեան վերաբերեալ, թէ ասիկա զինուորական նպատակ պայմանագրութիւն մը չէ, և թէ Մարոքի գործին վրայ համաձայնութիւն մը կրնայ մերձեցման մը հիմը ըլլալ Գերմանիոյ և Ֆրանսայի միջեւ։

Կոլոնա կը հաւատայ թէ մինչեւ հիմա կարծիքի ոչ է փոխանակութիւն չէ եղած Ֆրանսայի և Գերմանիոյ միջեւ, որովհետեւ այս վերջինը տակաւին նշան մը ցոյց չէ տուած թէ կը փափաքի համաձայնութիւն մը Ֆրանսայի հետ։ Էթիէն իր անձնական ուղեւորը միայն ճամբորդած է Գերմանիա։

Բրիիք Ռեբիւպլիք կ'ըսէ թէ անգլեւ-ֆրանսական համաձայնութիւնը խաղաղութիւնը աւելի լաւ կը պահպանէ քան ուրիշ ոչ է համաձայնութիւն, պատերազմի պարագային յաջողութեան մը համար աւելի հաւանականութիւն կ'ընծայէ և յաղթութեան պարագային առաւելութիւններ։ Ֆրանսա գերման ժողովուրդին զէմ պէտք չէ տածութեան զգացում մնացնէ, բայց չի կրնար իր գործելու ազատութիւնը կաչկանդել գերման կառավարութեան հետ դաշնակցելով։

ԼԱՀԷՅԻ ԺՈՂՈՎԸ

ԺԸՆԷՎԻ

ՊԱՅՄԱՆԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԳՈՐԾԱԴՐՈՒԹԻՒՆԸ ԴՈՎԱՆՑԻՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄԻ ՄԷՋ

ԼԱ ՀԱՅ, 2 Յուլիս

Ծովային պատերազմի յանձնաժողովին երկրորդ մասնախումբը այսօր խորհրդակցեցաւ 1899ի Պայմանագրութեան վրայ գերմանական յաւելուածական առաջարկութեան մասին, որով կը խնդրուի Ժընէվի Պայմանագրութիւնը գործադրել ծովային պատերազմին մէջ։

Նախագահ կոմս Թօրնիկլի իր բանախօսութեան մէջ ի վեր հանեց հանրային կարծիքին ազդեցութիւնը խաղաղութեան վրայ, յայտարարելով թէ հանրային կարծիքը միշտ նպաստաւոր եղած է մարդասիրական նպատակը լուծելու կառավարութեանց վէճերը, և պարզեց թէ ի՛նչ դժուարութիւններ կան Ժընէվի պայմանագրութիւնը գործադրելու ծովային պատերազմին համար։ Ցամաքային պատերազմի մէջոցին անհաւասար կամ մասնաւոր սեփականութեանց յարգանքին սկզբունքը գրեթէ ընդհանրապէս ընդունուած է, բայց ծովային պատերազմին մէջ այդ յարգանքը ընդունուած չէ։ Արդի ժողովը յուսալի է թէ պիտի կարենայ իրականացնել Խաղաղութեան առաջին ժողովին որոշումը, ա՛յնպէս որ կարելի պիտի ըլլայ նպատակայարմար փոփոխութիւններով ծովային պատերազմին մէջ ևս գործադրելի ընել Կարմիր Խաչի Ժընէվի պայմանագրութիւնը, որ 1906ին բոլոր Տէրութիւններէն ընդունուեցաւ բայց ի Անգլիայէն, Ճաբոնէն և Զինաստանէն։ Ի վերջոյ կոմս Թօրնիէլլի շնորհակալութիւն յայտնեց գերման պատուիրակութեան, որ այս մարդասիրական առաջարկութիւնը բերաւ ժողովին։

Ճաբոնցի պատուիրակները առաջարկ մը բերին թէ չէզոք ջուրերու մէջ ի՛նչ ընթացք պէտք է բռնել պատերազմիկներուն նաւերուն մասին։ Այս նաւերը պէտք չէ պատերազմական նըպատակի ծառայեցնեն չէզոք նաւահանգիստները և ջուրերը, 24 ժամէն աւելի պէտք չէ մնան, բաց ի ա՛յն պարագէն երբ ծովը վատնգաւոր ըլլայ։ Մի՛ւնոյն պատերազմիկ Տէրութեան վերաբերող առ առաւելն երեք մարտանաւեր միայն պէտք է ապատանին չէզոք նաւահանգիստ մը։ Այս մարտանաւերուն խոտիլ պէտք է արգիլուի իրենց պատերազմիկ ուժերուն յաւելումը չէզոք նաւահանգիստներուն կամ ջուրերուն մէջ, կամ ռազմամթերք ածուն և կամ ուրիշ մթերք առնելը։ Այս պատուիրներուն չհնազանդող մարտանաւերը պէտք է զէնրնկեց ըլլան չէզոք Տէրութենէն և պատերազմի ամբողջ տեւողութեան միջոցին պէտք է փակուին անոնք նոյն նաւահանգստին մէջ։

ՏԱՐԻԱ ԼԱՆԹԷԻ ՍԷՐԸ

ԳՐԵՑ՝ ՌԻՇԱՐ ՖՕՍ

Ի.

Այլեւս պիտի չերգնամ Ռիշար Վակնէրը, իրեն հետ առնչութիւն մը չունիմ, չեմ ուզեր անոր հետ առնչութիւն մը ունենալ։ Կուռ, Պէթովէն... Կ'ուզեմ Որիէոսը, կ'ուզեմ Լէօնօրէն երգել։ Ասիկա օգտակար պիտի ըլլայ ինծի։ Ասիկա կաղդուրիչ պիտի ըլլայ ինծի։

Կառքը Յովհաննէս Մկրտիչ կոչուած ապարանքին քովէն մտաւ Լաուրենտաւամի փողոցը, և Ոսկերդուռադ Տունին քովէն Կոլոսէում։ Հակայարէռ պարիսպը անկուեցաւ ապառաժուտ սեւ պատի մը նման, չատ տեղերէ ճաթրտած և փլուզուած։ Կոլոսէումի մօտէն անցած ատենը Տարիա վիմակերտ հակային դէպի ներքը աչք մը պատցուց մուտքին խրամէն։ Արփիական անիպալ լոյս մը կը լեցնէր զայն մոգական պայծառութեամբ։ Ուրուականային չունչ մը կը թռէր այդ վայրը։

«Հոս վայրի գաղաններ և մարդիկ իրարու հետ կը մարտնչէին, ինչպէս հիմա կ'ըլլայ Սպանիոյ մէջ գլադիատորներ։ Արիւնի և դարչանքի տեսարանը դիտելէն չէր յագենար ժողովուրդը։ Հռոմայեցիկը կը ցնծային գաղանները և մարդոց մահաապարտ մարտնչողներուն վրայ։ Եթէ այդ թատրոնը այսօր դարձեալ բացուէր և նոյն տեսարանը այսօր ալ տեղի ունենար, նոյնը պիտի ըլլայ այն ատենուան պէս։ պիտի ամայնան մեր այսօրուան գեղարուեստական վայրերը, և Կոլոսէումը պիտի չկրնայ բոլանդակել հանդիսատեսներու առաջին ամբոխը։ Ա՛յսպիսի հանրութեան մը առնչութիւնէ, վատնե՛լ կեանքի հոսանուտը։ Ամբոխը կը ցնծայ ասոր վրայ։ Արուեստագէտը պէտք է բնմին վրայ ներկայանայ և շնորհակալութիւն յայտնելով խոնարհութիւն ընէ։»

Մինքը ինկաւ Արլեան լճին մէջ հեղձամահ եղող Պաւիէրացի դժբախտ կոմս մը, որ թատերական ներկայացումները և օպերաները միմայն իրեն համար կատարել կուտար, ինքը միայն ներկայ կ'ըլլար։

«Դիտէր թէ հանրութիւնը ո՛րքան տարակ է և տարակութեան հետ չէր ուզեր գործ ունենալ, այդ խեղճ հիւանդ կոմսը։ Իցէ՞ անոր համար երգէի, միմիայն անոր համար, որ ինծի լսէր և տեսնէր... Ի՜նչ երջանկութիւն մարդու մը տալ երգով, միակ մարդու մը, որուն կարենայի խօսիլ թատերական վար։ Որովհետեւ չունիմ այս մէկը, մէկ հատիկը, իցէ՞ կարենայի երգել և խաղալ, իցէ՞ տրուած ըլլար ինծի մեծ դէմքեր մարմնացնել և ոգեւորել առանձին ես ինծի, և ո՛չ ոք լսէր զիս և տեսնէր... Մեր վարպետներուն գործերը ա՛յն ատեն պիտի կարենայի ներկայացնել ա՛նպիսի կատարելութեամբ ոչ արուեստը արդարեւ անզուգական յայտնութիւն մը պիտի ըլլար... Հաղուստը՝ զոր կը հագնիմ, սթո

՝ որուն վրայ կը նստիմ, առարկան՝ զոր կը շօշափեմ, թատրոնէն ոչինչ պէտք էր ունենար, ոչինչ քուլիսէն և բեմէն... Զղուանք կը պատճառեն ինծի այս լաստերներու արեւը, այս եկեղեցական լուսնկան, պենկեան լոյսի միջոցաւ այս թատերական լուսաւառութիւնը։»

Հռոմէն հեռանալով, իր սիրական պատսպարանին մօտենալով, Տարիա հետզհետէ աւելի խորերը կը սուզուէր անզգալիին, անկարելիին Լաբիւրինթոսին մէջ։

«Աւելի դոն պիտի ըլլայի իմ սեփական կեանքս ապրելով։ Ամէն բանի մէջ իրականութիւնը կը փնտռեմ։ Այո՛, եթէ ասով կեանքս արուեստ մը ըլլար։ Բայց իրօք արուեստ մը։ Հանճարին գործը ապրիլ իր անձին մէջ, յղացուած, խորհուած մարդկային մեծ ճակատագիր մը իրրեւ իր սեփականը կրել, ճշմարտապէս վեմ արուեստի մը միջոցաւ կ'ըլլայ։ ահա ասոր կը ձգտիմ, ա՛ւ է ուզածս։ Նոյն իսկ եթէ վախմանը փնացում ըլլայ»։

«Պիտի մնանիս, եթէ չսիրես...»

Ի՞նչպէս համարձակեցայ մէկը այսպէս խօսիլ իրեն։ Անծանօթ մը։ Ինք զաւակ մը ունէր, ջերմ սիրով սիրած աղջիկ մը։ Ուստի ի՞նչպէս կրցան իր ականջին փսփսալ...

Այս միջոցին կառքը ամրանոցին առջեւ հասաւ։ Ազատին մը և սպասաւոր մը սիրուհիին սպասելով կեցած էին արուբեայ դրան առջեւ, զոր երկու սփինքսները կը պաշտպանէին իրենց վիմատառեալ գիմագիներուն անողոք արտայայտութեամբ։

Տարիա կառքը կեցուցած էր արգէն, դուրս ելաւ և իր սենեակը տուաւ գնաց դժուարին, յամր քայլերով, վիրաւորուած, մտնու չափ յոգնած հոգիով, անայութեան, պարապի և զզուանքի զգացումով մը, գուցեաւ ծաղկանցներուն առջեւէն անցնելով։

Հիմա կը գտնուէր սրահնման սենեակին մէջ, ուր ընդհանրապէս կը հանգչէր իւրաքանչիւր ներկայացումէ վերջ։ Սպասուհին և ծառան անկողին առաջնորդեցին զայն։ Իւրաքանչիւր ներկայացումէ վերջ սովորաբար գիշերը մէկ մեծ մասը արթուն կ'անցընէր, և չէր ուզեր ա՛յն զգացումը ունենալ թէ մէկը իրեն կը սպասէր։ Գիշերուան հանդիսաւոր անդորրութեան մէջ իրմէ ներկայացուած ճակատագիրը և իրմէ մարմնացուած դէմքերը անդամ մը ևս կ'ապրէր, ինքներն հաչիւ տալով իր երգին, իր խաղին վրայ, ցորչափ դեռ կը լիչէր։ Բայց թատերական վրայ իր ներկայացուցած անձնաւորութիւնները սովորաբար միգապատ անորոշութեամբ մը կ'ապրէր, տարապալից երազի մը լիչատակին պէս բան մը։ Որովհետեւ տառապանք էր միշտ իրեն համար։ Երբ մասնամասնութեանց վրայ խոկար, ապահովապէս անպէսող եղած էին անոնք իր կարծիքով։ Իսկայ մէջ մէ՛կ մարդ միայն կար, որ Տարիա Լանթէի համար խիստ, անողոք կերպով խիստ քննադատութիւն մը ընէր։ Ասիկա էր նոյն ինքն Տարիա Լանթէ։

Երբեք չէր կրնար տգոհրուիլ սա՛ զգացումով թէ այսօր վերջապէս հասար ի՞նչ բանի որ կ'ուզէիր հասնիլ։ Այսօր գեղմէ գոհ է վարպետը, որ քեզի վրատացած էր իր գործը։ Ինք իրմէ բնաւ գոհ չէր։ Միշտ կ'զգար թէ խուսափած էր իրմէ վերջինը — կատարելագործելը։ Կը զգար անրաւականը, անձկէզը, պատրանքը։

Եւ յետոյ, ի՞նչ տեսակ արուեստագէտներու, ի՞նչ տեսակ արուեստագիտուհիներու հետ պարտաւոր էր երգել։ Անոնք ա՛նպիսի մարդիկ էին, որոնց մասին կարելի չէր կանխաւ գաղափար մը կազմել, թատերական մարդիկ, անպարծ, չարամիտ, ստախօս։ Մարդիկ՝ որոնք ոչինչ կ'ըմբռնէին մեծութենէն, զոր ըմբռնել կը սիրէին։ Ասանք չէին մտածեր գործին վրայ, երբեմ՛ք, այլ միայն իրենց վրայ։ Իրենց առուել կամ նուազ չգոհացուած, անգոհանալի փառասիրութեան վրայ։ Եւ իր գերակից արուեստագէտները ի՞նչպէս որ էին, ա՛նպէս էր նաեւ ներկայացման ամբողջ նիւթական հանդերձանքը։ Թատերական խեղճութիւն մը։ Խայտաբեղծը կ'օրակուէր այս միակ բառով։ Գէշ ներկուած քուլիսներ, կեղծ պերճանքով պատրաստուած թատերական վայրի մը մէջ, որ բացուած էր արուեստագէտին առջեւ։ Ա՜խ, այդ բաց վայրը իրեն առջեւ, որուն վրայ կը խորէր միշտ, որուն առջեւ պիտի ելնէր, պիտի ցուցադրէր ինքզինքը ամէն անգամ որ բեմին վրայ դար։ Այդ բաց վայրին մէջ հանդիսականները, այս զգայամոլ, բազմաթիւ ունկնդիրները ընկերային արգուզարդերով, որոնք չեն ուզեր անձնատուր ըլլալ վեհ տպաւորութեան մը, գեղարուեստական ճշմարտամ գործի մը, որոնք կը վախնան մնձէն ու վեմէն, որոնք կուգան միայն զբօսնելու, ժամանակ անցընելու, և յետոյ ծափերու որոնցնդատ փոթորիկը պայթեցնելու, իրենք իրենցմէ ելած, խանդավառութեան արբեցութեան մը մէջ ինկած։

Իսկ ինքը քրմութիւն մը զգացումներեամբ, երկրպագական լոյսին մէջ զինքը ներշնչող աստուածութենէն գինովցած, գէշ ներկուած քուլիսներուն մէջեւ, թատերական թերի հանդերձանքներուն միջեւ, հանդիսականներուն լանջաբաց վայրին առջեւ, չպարուած երգիչներու, չպարուած երգչուհիներու հետ, որոնց համար արուեստը մէջոց մըն է միայն նպատակի հասնելու համար...

Տարիայի կեանքին մէջ ժամանակ մը եղած էր, ուր կ'սէրնար իր արուեստին համար վճարուած ըլլալն, ուր նախամեծար կը համարէր անօթի մնալ... Բարի ժամանակ մըն էր անիկա, հաւատքի ժամանակ մը։

Իր սիրական սենեակն էր պարտէզին մէջտեղը սրահ մը գմբեթարդ տանիքով։ Հիմա հոն մտած էր։ Բոլոր դուռները բաց էին։ Սիւներուն մէջտեղտանքէն երգչուհին կը նայէր մեծ դարատային, օրուն վրայ կը գտնուէին ծիրանեղոյն երկու նստարանները, տեսնամնդիգ, արիւնարանգ մոյշներով չրջապատուած։ Կը դիտէր Հռոմի Դաշտագետները և Ապրայի լեռնաշղթան, մայրութիւնը, որ ծովու մը նման կը թուէր անենանալ անսահմանին, անծայրածիրին մէջ։ Արփիադրան երկնքին տակ տարածուած էր ընդարձակատարար գետինը սեւ ծածկոյթի մը պէս, կայծերով ցանցնուած։ Առանք խարոյկներ էին օտար արտունձներուն, որոնք ամառ եղանակին խումբ առ խումբ կը հաւաքուէին, իրենց օրապահիկը հայթայթելու Հռոմի ցորենի ոսկեգոյն արտերուն վրայ, որպէս զի կարենային տարին անցընել իրենց ողբմելի գիւղերուն մէջ կնոջմով և զաւակով, եթէ տակայն Հռոմի գետնադամբաններուն վրայ զոհ չըլլային տենդի և մահուան։ Ոչ սակայն ամառնային գիշերներ Տարիա կեցած կը դիտէր հռոմէական դաշտին կայծերով կէսալիսուած արշնամթոյր պատրանքը, մինչեւ որ առաւօտեան մթնշաղին խարոյկները մարէին, արիւնները ամզուներին, մինչեւ որ այդը ճանճանչէր և լուսընկալ երկիրը մութին քաղուէն արտակիտուած նորոգ ստեղծագործուէր։

(Շարունակելի)

ՔՐՈՆԻԿ

Տ. ԳԷՈՐԳ ԱՐԲԵՊՍ. ԵՐԷՑԵԱՆ նամակ մը գրից Երուսաղէմի Տ. Յարութիւն Պատրիարքին, որուն մէկ պատճէնը ղրկից նաեւ Պոլսոյ Ս. Պատրիարք Հօր։

ՄՍՅՐ-ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ Թաղ. Խորհուրդին ընտրութիւնը պիտի կատարուի յառաջիկայ կիրակի յուլիս 1։ Քուէթղթերը սկսած են ցրուիլ։ Ընտրողական ժողովի անդամներն են հրաժարեալ Թաղ. Խորհուրդին անդամները։

ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՐԱՆԸ սակագին մը պատրաստած էր որուն մէջ ճշդած էր նաեւ նշանախօսութեանց առթիւ Պատրիարքարանին և քահանայից առնելիք բաժինները։ Այս կարգադրութենէն քահանաներու չատ քիչ բան մը մնալուն, դիտողութիւններ եղած էին որպէսզի բարիփոխուի այդ սակագինը։ Ս. Պատրիարքը ընդունելով այս խնդիրքը որ պիտի քննուի Խառն Ժողովի առաջիկայ նիստին մէջ։

ԱՄՈՒՄՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ.— Զատիկի հինգշաբթի օր կանանց յատուկ խօսած քարոզին մէջ Ս. Պատրիարքը կը մեղադրէր Հայ աղջիկները որ իրենց վարքով, նիստ ու կացով հրիատարդները կը խրտչեցնեն ամուսնութենէ։ Ամուսնութեանց նուազումը տակաւ զգալի կը դառնայ իրաւ ալ։ Այսպէս, անցեալ չաթաթ, որ Առաջին Հարմիրք էր, Պատրիարքարանի մէջ հարիւ 8-9 նշանախօսութիւններ տեղի ունեցան, առանք ալ... ծրի։ Իսկ Մայր Եկեղեցիոյ պէս եկեղեցիի մը մէջ ալ մէկ հատ հարսնիք միայն տեղի ունեցաւ։

ՅՕՌԾԱՆԻ եկեղեցիէն քահանայ մը խնդրած էին Պատրիարքարանէն, որ այդ պաշտօնին յարմար նկատեց Գանտիլլի Տ. Եղիազար քհ. Աչճեանը։

Պ. ՁԱՐԵՀ ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ որ Զատնդեան կտակով Եւրոպա ուղեւորեցաւ, Վիեննայի համալսարանը ընդունուած է քննութեամբ և մասնագիտութիւն ընտրած է իրեն՝ ճարտարապետական ճիւղը։ Դպրոցական վարչութենէն հաստատ պաշտօնական տեղեկութիւն մը չատ նպաստաւոր վկայութիւններ կուտայ Պ. Զարեհի ընդունակութեան, աշխատասիրութեան ու բարոյականին նկատմամբ։ Միւս կողմէ գիտնք արդէն որ Պ. Նազարեան, Զատնդեան նախորդ սանը, գնահատելի վիճակ մը ունի Նանսիի համալսարանին մէջ, որուն նախապարասական ճիւղին մէջ ձրիաբար ընդունել տալ յաջողեցաւ իր կրտսեր եղբայրն ալ զոր հետը տարաւ վերջին այցելութեանը։ Հետեւաբար ուրախալի է որ Զատնդեան կտակը իր կրթական նպատակին կը հասնի ասիճանաբար և դրամները պարապ տեղը չեն ծախսուիր։ Մաղթելի էր որ Յովսէփ Իզմիրեանցի գրական կտակն ալ գտնէ Զատնդեան կտակին մէկ տասներորդին չափ արդիւնք արտայայտէր և տասնեակ տարիներէ ի վեր չապրուած վարձատրութիւններուն փոխարէն գէթ օգտակար հրատարակութիւն մը տեսնելու հանդէսը վայելէինք։

ԿԵԴՐ. ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ ընթացարտ կարգին Անգլիերէն և Գերմաներէն լեզուներու քննութիւնները տեղի ունեցան երեկ։ Անգլիերէնի քննութիւնները կը վարէին Միհրան էֆ. Ճէճիդեան և Տիրան էֆ. Մուրատեան, իսկ Գերմաներէնի քննութիւնը Միքայէլ էֆ. Շամանճեան։ Ցաւալի է որ այս քննութիւնները միայն դասախօսներու ներկայութիւնով տեղի ունենան, կեդր. վարժարանի աշակերտներուն լեզուներուն մէջ ունեցած կարողութիւնը հաստատելու չատ անարդար հասարակութիւնը, մինչ խնամակալութիւնը նոր կարգադրութիւններ առած էր այս լեզուներուն լաւագոյն կերպով ուսանելուն մասին, նոյն առաջին կարգէն սկսելով այդ լեզուներու ուսուցումը։

ՏԷՊ. ԹՈՐԳՈՄԵԱՆ ԷՖ.ի մահուանէ ետքով պատարաստուած Ազգ. Լուսաւորչեանի նախկին բժշկապետներու լուսանկարները, որոնք Հայրապետական Տօնին օրը Տէպ. Թորգոմեան էֆ. կողմէ բերուած և Հիւանդանոցին տրուած էին, Տնօրէն Համամեան էֆ. կողմէ զետեղուեցան հիւրասենեակին մէջ։ Պատրիարք Հօր կողմէ գրուեցաւ։

ԲԱՆԿԱԼԹԻՒ Նիկողոսեան վարդանի թուքերէն լեզուի քննութիւնները տեղի ունեցան աւելի օր։ Կայ էին կրթական նախարարութեան քննիչներէն Նազրմ պէյ, ուսուցիչներ ևն։ Աշակերտները պատասխաններ տուին քննիչ կողմէ ուղղուած հարցումներուն, յայտարարեց թէ չատ գոհ մնացած այս կէտը մասնաւորապէս պիտի կրթական նախարարութեան ուսուցչուհի Օր. Մուրկի։ Նիկողոս Ճնացին արուած պատասխանին գոհ մնացին արուած պատասխանին։

ԳՈՒՄ-ԳԱԲՈՒՐԻ Ազգասիրական նշանակութեամբ կը ծանուցանի Լոնդոնի բնակիչ Տիկ. Պէպիթիս մեհեանի իր ամուսնոյն Եղիա էֆ. մեհեանի անուան տարեդարձին առթիւ 120 ղրշ. մատաղաղին նուիրեց գրատան։

ԽԱՐԲԵՐԴԻ Մանզումէի նոր գրծակին է Մելքոն էֆ. Ս. Դեւնդեանի որուն պէտք է դիմել թերթին վերաբերեալ գործառնութեանց համար։ Նախորդ գործակալը Կարապետ Մուսեղեան զրաղմանցը առաջարկած պատճառով հրաժարած է, որուն թերթիս նուիրած շնորհակալիքը կը յայտնենք։

ԱԶԳ.—Յառաջիկայ կիր. Յունիս Սկիւտար՝ Գուզկունճաբի Ս. Եկեղեցոյս ուսանողութեանն առթիւ Տ. Տ. Մաղաքիա Սրբազան Պատրիարք Հայրն հանդերձեալ է հանդիսաւոր պատարագ մատուցանել և ուղղակի մխիթարական բարեսիրտ զրուցն։

Եկեղեցական ժամերգութիւնը սկսին առաւօտեան ժամ 11ին և պատարագ ժամը 1½ին։

Ծանուցանելով զայս բարեսիրտ ժողովրդեան ի գիտութիւն, մնամ

Ի դիմաց Թաղական Խորհրդոյ
Աշեճադիր Աշեճեան
Բ. ԱՒԵՏԻՍԵԱՆ Տ. Տ. ՆԵՐՍԷՍ

ԱԶԳ.—Վաղը, կիրակի, ամ թուականի Սրբոյ Էջմիածնայ Դասուս տարեդարձը լինելով Գեր. Տ. Գէորգ Արքեպս. հրատիրեալ է Ս. Պատարագ մատուցանել Թարգ Ս. Յովհաննէս մեհեանի մէջ, ի հանդիսատ հոգ. ոց նոյնքան։

Նաղլը-Գաբու

ԹԱՎՇԱՆՃԵԱՆ ԷՖ.Ի ՄԷԿ ՆԱՄԱ

ՅԱՐԳՈՅ ԽՄԲԱԳԻՐ "ՄԱՆԶՈՒՄԻ"ի

Ձեր թերթին մէջոցաս հրատարակեցաք Ամաճեան ընտանեաց նպաստելու, կարեկցելով անոնց կրած վիճակին. իրեն հասցէն չի գիտնար ձեզ կը ղրկեմ Հեսրմակեալ 2 ոսկիներ չէք մը իրեն վճարելի, խնդրելով հաճիք յանձնել իրեն կը խնդրեմ նուիրատուութիւնս անուանելով փ. եթէ երբեք տիրելու էք Մանզումի մէջ։

Այսօր կարդացի «Առաքաւոր» Նամակը թերթիդ մէջ ի մասին Վրդ.ի։ Ուրիշ սաթիւ ալ գրած մը հոգեւորականներու տրուած պատասխանները չեն գործադրուիր, ինչ որ պատասխանները կ'ըլլայ իրենց քաջալերելուն որ գրեն։ Ինչ որ ինձի կ'ազդեցուցի թերթին անվայել ընթացքն է։ չատ արդարացի է նամակագրածը թէ ինչո՞ւ Կրօն. Ժողովը չում մը չի անցներ դատապարտելու Վարդապետին ըրածը։ Եթէ Բարեգամեան էֆ.ի տեղ հա ըլլայի վարդապետին նամակը հրատարակութեան կուտայի։ Ամէնէն մեծ պատիժը ինծի համար պիտի ըլլար իրեն։ Տարիներով անանկ պաշտպանուիլ, դատարակուիլ և վերջին նախատանք այն մարդիկը որ առանց

են իրեն ամէն ինչ, մանաւանդ որ հիմա ալ քան մը բրած չեն իրեն և արժանի են ամէն գովեստի որ լուռ ու մունչ կը բարերարեն այդ հաստատութեան։ Խնդրեմ, պնդեցէ՛ք որ վրդ.ը պատուի յօրինակ այլոց։ Ցոյժ նախանձախնդիր եմ կղերին պատուոյն, բայց ներելով չէ որ սնունդ պիտի զգաստանան կ'երեւի։

Զերդ

Ց. Ս. ԹԱՒՇԱՆՃԵԱՆ

×

ՄԱՆԶՈՒՄԷ

Ներողութիւն կը խնդրենք Թաւշանճեան էֆ.էն իր յանձնարարութեան դէմ գրժելով անունը հրատարակելնուս համար։

Թաւշանճեան էֆ.ի անունը հրատարակելով կը յուսանք նոր նպաստողներ գտնել մեր ողբացեալ պաշտօնակցին վ ստար ընտանեաց, որ վերջին ծայր չքաւորութեան մէջ կը տառապի և արժանի է հանրային գթութեան։

ԹԷՔԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՊԷՏՐՈՒԹԻՒՆ.— Պէտրուսի Ամերիկեան բժշկական Համայնութեան տարեկան հարցաքննութիւնները տեղի ունեցան Պոլսէն եկած քնիչ մարմնին ներկայութեան։ Այս տարի բժշկական վկայական տուացան 23 հոգի որոնց 15ը Հայ, 7 Արաբ, և 1ը Յոյն։ Իսկ դեղագործական ծիւղի չրջանաւարտներն են 10 որոնց 3ը Հայ։

Բժշկական վկայական տուացողներն են, մանաւանդ ներս այր ու բէնի կարգով, Տեարք.— Գրիգոր Թէքէեան (Թալասցի), Յակոբ Խայաեան (Հաճընցի), Կիւրէղեղ Կիւլէղեղեան (Թալասցի), Լուսթիկ Հալէպլեան (Այնթապցի), Վահան Ղազարեան (Մարզուանցի), Կարապետ Մկիչեան (Արաբկիրցի), Սենեքերիմ Նեզիպլեան (Այնթապցի), Տիրան Պէշիրճեան (Ատանացի), Կարապետ Պիլպիլեան (Թօքատցի), Սարգիս Ամանեան (Պուրսուրցի), Արմենակ Սէրայտարեան (Սեբաստացի), Արմէն Սիւնի (Սեբաստացի), Հայկազուն Տապանեան (Ատանացի), Օգսէն Տէր Յարութիւնեան (Վանցի) և Բիւզանդ Տոնիկեան (Կէմէրէկցի)։

Դեղագործութեան վկայական տուացան, Տեարք Մովսէս Իշխանեան (Ատանացի), Տիգրան Զէրքէզեան (Զանկըրըցի), Արշակ Զարպասեան (Մարաշցի) և Կիւրոս Ուրխանեան (Ամասիացի)։

Համայնարարներն Վոռատանեան ծիւղէն վկայական ստացան Տիար Արմենակ Գրիգորեան (Դամասկոսցի)։ Բոլէնի ծիւղէն՝ Պարոնայք Ազիզ Կարապետեան (Երուսաղէմցի), Յարութիւն Գալանքեան (Պոլսեցի), Յարութիւն Թէրզեան (Տիարպէքիրցի)։ Նախաբարարաստական ծիւղէն՝ Պարոնայք Սեպուհ Ամատունի (Պէրութցի), Հայկ Գալարթինեան (Թալասցի), Վաղարշակ Պուտուգեան (Գահիրէցի), Յակոբ Վենետիկեան (Մէրսինցի)։

Հայ ուսանողները անակնկալ մը պատճառեցին իրենց ընթացարտ ընկերակիցներուն, անոնց ի պատիւ երեկոյթ մը տալով։ Այս հանդէսին հրաւիրուած էին նաև վարժարանին հիմնադիր անօրէնը Տէրունի Տէր. Տանիէլ Պէս, ներկայ անօրէնը՝ Տէր. Հայրիր Պէս և իր տիկինը, Պէրութի Հայ վանքին տեսուչ Տ. Դէորդ Վրդ. Ճանուղեան, Հայ մանկապարտէզի ուսուցչուհիները, նաև Հարավարանի հիւանդապատոյ վարժարանին Հայ օրիորդները։ Տ.Տ. Հայրիր Պէս խօսք առնելով անգլիերէն լեզուով, գովեց Հայ ուսանողներու աչխատասիրութիւնը և յաջողութիւնները, քաջալերեց զանոնք, ապագային անոնց ալ աւելի բարձր յաջողութիւններ բաբեմաղթելով։ Ընթացաւարտներէն Տ.Տ. Վահան Ղազարեան և ուրիշներ ալ բանախօսութիւններ արտասանեցին։

ԲՈՂՈՔԱԿԱՆ ԹԵՄ

Վաղը պիտի քարոզեն.—

Բերայի մէջ ժամը 1.15ին Վեր. Ա. Պ. Շմաւոնեան։

Կէպիկ-Բաշայի Ամերիկեան Վարժարանին մէջ ժամը 2.15ին Ց. Է. Մ. Թոմպուլեան։

Սկիւտարի մէջ ժամը 2.30ին Բրօֆ. Ց. Հ. Ճէմիղեան։

Պայզը-Հասուսի մէջ ժամը 2.45ին Վեր. Ց. Գ. Գրիգորեան։

Խասգիւղի մէջ ժամը 7ին Վեր. Ս. Ց. Զորլիկեան։

*** Երեք. Քրիստ. Ընկերակցութեան աղօթաժողով.— Սկիւտարի մատուռին մէջ, ժամը 6.30ին։

«ՄԱՆԶՈՒՄԷ»Ի ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹԵԱՆՑ ԲԱԺԻՆԸ

ՁԱՐՍՆԵՔ

Տիար Թովմաս Կ. Բէքսեանի Օր. Դուքան Ս. Կոստանեանի հետ պսակադրութեան հանդէսը տեղը պիտի ունենայ Յուլիս 8ին (Ն. Տ.). Բշ. օր, ժամը 7ին Սկիւտարի Ս. Խաչ եկեղեցիին մէջ։

«ԾԱՂԻԿ»Ի ՄԱՆԿԱՆՑ ԲԱԺԻՆԸ

ՊՐԱԿ ՃՐԴ

Ծաղիկի Մանկանց Բաժնին Ճրդ պրակը հրապարակ եկաւ այսօր ճոխ և այլազան բովանդակութեամբ և պատկերներով։ Յօդուածներ ունի.

1. Հայ տղան.— Արմէն Լուսինեան
2. Թռուցիկս.— Սսկան Վարդապետ
3. Ծովի լոգանք.— Բարեկամ Բժշկը
4. Եւ. երաժշտութիւն (նօթայով).— Յր. Մկրտիչեան
5. Երեք ապի ցորեն (Դերմանական պատմութիւն)
6. Գիրք.— Եւգինէ Դրանուելի
7. Ինչ որ հետաքրքրական է (երգող ձուկեր)
8. Անառակութիւն (չար պղտիկներուն համար)
9. Փիսիկները՝ (պատկեր)
10. Հանելուկ, հարցում և այլն։

Դինն է 20 փարա։ Գաւառներու համար տարեկան բաժնեգինն է 30 ղրուշ։ Խմբագրութեան հասցէն՝ Ղալաթիա, Գուրչունլու խան, Սաղաեան Տպարան, թիւ 7։

ՅՈՒՂԱՐԿԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ ՄԵԼՔՈՆ ԷՖ՝ ԳԱԼԷՆՏԷՐԻ

Երէկ Գընալի Ս. Լուսաւորիչ եկեղեցւոյն մէջ կատարուեցաւ հանգուցեալ Մելքոն էֆ. Գալէնտէրեանի յուղարկաւորութեան հանդէսը։ Կը նախագահէր Տ. Վահան Ծ. վ. Յակոբեան, շուրջը ունենալով Կէտիկ-Փաշայի և Ֆերիգիւղի էն. քահանաները։ Դասին մէջ ագակիր կեցած էին Տ. Յովհաննէս Ս. Սրբազանն և Կէտիկ Փաշայի Տ. Մարտիրոս հայրը։ Սարողութիւնները յուզիչ կերպով կատարուեցան։ Տ. Վահան վ. խօսեցաւ գեղեցիկ դամբանական մը և նկարագրութիւնը ըրաւ հանգուցեալին գործունէութեան։ Դամբանականէն ետք դագաղը առաջնորդուեցաւ գերեզման, ուր գըբաւոր դամբանական մը կարդաց ուսուցիչ Յարութիւն էֆ. Մկրտչեան։

Ներկաները իրենց ցաւակցութիւնները յայտնեցին Պետրոս էֆ. Գէրէսէճեանի և հանգուցեալին պարագաներուն։

Ներկաներուն մէջ կը նշմարուէին. Միհրան Սէթեան, Կարապետ Մուրատեան, Մարտիկ Էնքէրճեան, Միհրան Շիրինեան, Լեւոն Հաճեան, Նազարէթ Եազճեան, Մ. Մնձէլո Կալէոնի, Գրիգոր Պէյլեան, Դառնիկ Հայոցեան, Անտոն Ասլանեան, Օնիկ Թաչեան, Սերվիչէն ապարանապետ, Յովհան Փալաքաչեան, Այճեան, Հրանդ Մէրեէմգուլի, Վահէ Մէրեէմգուլի, Հայկ Խաճատրեան, Սմբատ Դաւթեան, Յարութիւն Մկրտչեան, Յարութիւն Շահատ, Դառնիկ Յովհաննեան, Վահան Մատթէոսեան էֆ.ները, Դրնալի Ս. Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ թաղականութիւնը խմբովին և ուրիշ ծանօթ անձնաւորութիւններ։

ՊԷՐՊԷՐԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

ԺԱՄԱՆԱԿԱՅՈՅՑ ՀԱՐՅԱՔՆՆՈՒԹԵԱՆՑ

Շաբաթ 23 Յունիս

Աւագ և երիցագոյնք՝ Տոմարակալութիւն և առաւարական Թղթակցութիւն և հաշիւ։

ԲԱՐԻԶԻ ՊՕՐՍԱՆ

BOURSE DE PARIS

5 Յուլիս 1907

Ֆրանսական 3%	(94.77)	94.95
Օսմանեան Միացեալ	(95.15)	94.95
Երկաթուղի	(162.75 –)	165.—
Պանք Օթթոման	(705.—)	684.—

Փակագիծի մէջ եղածները երէկուան գիներն են։

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ՍԱԿԱՐԱՆ

ՊՈԼՍՈՅ ԱՌԵՒՏՐ. ՀՐԱՊԱՐԱԿԸ

(Յունիս 22 Ուրբաթ)

ՑՈՐԵՆ

Առաջին ճերմակ	օխան	41—41½
Երկրորդ »	»	40 —
Խառն		37 — 39
Ձավարաբը		35 — 36
Կարծր առաջին	»	44 — 45
Կարծր միջին	»	42—43

Այսօր = վաղն Անառաջուրի ցորեն ժամանեց։

ԱԼԻՒՐ

		Ղրշ.
Տեղական դրբմա Ա.	պարկ	87—
» » Բ.	»	85 —

ԹԵՓ

Օխան 19—19½ փարա

ԳԱՐԻ

Քէօսթէնճէ	քիլէն	15¾—16
Բուռմէլի և Մերսին	»	15¾ —

ՍԵԼԱՄԼԸԳ ՐԷՅՄԸ ԱԼԻՍԻ

Տիւրքի Ճուտաա կիւնիւ Սէյամրէդ բէյմը ալիսի Համմտիյէ ճամիի չէրիֆինաէ թիրա պուլբուլմուշ սրը։

ԹԷՊԼԻՂԱԹԸ ՐԷՅՄԻՅԷ

Տիւնքի ճուտաա կիւնիւ Սէյամրէդ բէյմը ալիսինաէն սօնրա չայան պուլբուլան միւսաատի Սէնիէյի ճէնապը Բաթիշահի իւզերինէ Ինկիլիթէրա սէֆիրի քէպիրի էսալէթլու Սրը Նիքօլաս Օ'Քոնոր վէ Իթալիա սէֆիրի քէպիրի էսալէթլու Մարքի Իմբէրիալի վէ Ամէրիկա սէֆիրի քէպիրի էսալէթլու Մ. Էդչման վէ Աւսթրիա վէ Մառաբիսթան սէֆիրը քէպիրի էսալէթլու մարքի Բալլավիչինի հազարաթը սուրէթը զայրը բէսմիէսէ հուզուրը Շէվքէթմէվֆուրը հազրէթը Շէհրիյարիաէ չէրէֆ միւսուլէ նակլ օլմուշլար սրը։

ՆԵՐՔԻՆ

ԻՏԱԼԻՈՅ Մինիստրպարանի նաւատորմին ծովակալներէն դեր-ծովակալ Զէզի 27 սպաներու հետ Պոլիս եկաւ այսօր։ Ծովակալը երէկ իտալական դեսպան Էմբէրիալի մարքիզին և միւս սպաներուն հետ ներկայ գտնուեցաւ Սեյամրէքի արարողութեանց։ Վեհ. Սուլթանը մզկիթ գացած պահուն բարեհաճեցաւ իր Կայս. Բարեւները հաղորդել տալ արարողութեան կալեպ փաշայի միջոցաւ։ Ծովակալին հիւրամիտ կարգուեցաւ հաղարապետ Նէֆիպ պէյ։

ԵՒՄԷԵՆԻ ԵՐԵՒԵԼԻՆԵՐԸ երէկ ներկայ գտնուեցան Սեյամրէքի արարողութեանց և յետոյ շնորհուած արտօնութեամբ այցելեցին Կայս. գարատանը և յախմաղակիի գործարանը։

ՄԱՍՆԱՒՈՐ ՊԱՏՈՒԻՐԱԿՈՒԹԻՒՆ.— Կայս. Անձնապահ բանակին հրամատար Ապտուլլահ փաշայէ, Կայս. պալատին քարտուղար Բէֆիզ պէյէ և Կայս. Թիւնապան հաղարապետ Նէֆիպ պէյէ բաղկացած մասնաւոր պատուիրակութիւնը որ Իմիրիալի Սկանսիոնա պատուանշանը տարած էր Ռումանիոյ Կարոլ թագաւորին, երէկ Պուքրէշէն Պոլիս վերադարձաւ։ Եւրոպական կառնաւորմամբ։

ԹՈՒՐՔԵՒՌՈՒՄԷՆ առաւարական և հիւպատոսական նոր պայմանագրին կնքման համար Ռումէն պատուիրակները երէկ Պոլիս ժամանեցին։ Այս պատուիրակներն են Ռումէն նախկին արտաքին գործոց նախարար և Երևան. Ժողովի նախագահ Մ. Միչէլ Բէրէքիան, Երևան. Ժողովի անդամ Մ. Բաբիու և Համալսարանին բրոֆէսորներէն Մ. Բիէր Միհիր։ Ցանձնաժողովը կը գտնուի Պոլսոյ Ռումէն դեսպան Մ. Բաբինիուի նախագահութեան տակ։ Մօտերս պիտի սկսին բանակցութիւնները։

ՊՈՒԼԿԱՐ գործակատար Մ. Կէչոֆ որ Սոֆիա գացած էր, երէկ Պոլիս դարձաւ իր ընտանիքին հետ։

ԻՏԱԼԱԿԱՆ ՆԱՒԱՐԱՆԻՆ Իզմիր ժամանեց։ Երբ նաւանդիստ մտաւ սովորական ողջոյնը փոխանակեց ցամաքին հետ։ Հրամատար դեր-ծովակալ տր Պրոքէթթի պաշտօնական այցելութիւններ փոխանակեց տեղական իշխանութեանց հետ։ Իզմիրի իտալական գաղութը մեծամեծ պատրաստութիւններ տեսած էր ընդունելու համար իտալացի ծովակալը։ Այսպէս, առջի օր Բուզիմբրի պարտէզին մէջ մեծ դաշտանանդէս մը տրուեցաւ ի պատիւ Պ. տր Պրոքէթթի։ Այս հանդէսը այնքան փայլուն եղաւ որ նմանը երկար տարիներ չէր տեսնուած։

ՇԻՐԲԷԹԸ ԽԱՑԲԻԼԻ ՀԱՄԻՏԻԷԻ կողմէ Անգլիայէն գնուած Միւզդեի շոգենաւը երէկ Պոլիս ժամանեց և խարսխեց Գալաթայի առջև։ Մէկ քանի օր հոս մնալէ, մաքրուելէ ու ներկուելէ ետքը Սկանիկ պիտի ղրկուի։ Նոր շոգենաւը ունի 200 ոտք երկայնութիւն։

ՆԱԻՊՆԵՐ.— Տրապիզոնի Ցաթսա գաւառակին նախ. անուանուեցաւ Այվալըքի նախորդ նախ. Ապտուլլահ էֆ։ Սըվազի Էրպաա գաւառակին նախ. անուանուեցաւ Գոչհիսարի նախորդ նախ. Ալի Միւրթէզա էֆ.։

ԿԱՐԻՊԱԼՏԻ ՀԱՐԻՒՐԱՄԵԱԿԸ.— Պոլսոյ իտալական դաղութը մեծամանդէս շուքով տօնեց մեծանուն Իտալացի Ճիուզէբբէ Կարիպալտիի ծննդեան հարիւրամեակը։ Առջի գիշեր հանդէս մը տարքուեցաւ Սօսիէթթա Օրերայա Իթալիանայի շէնքին մէջ, որ լուսազարդուած էր գունագեղ կերպով։ Հացկերոյթէն առաջ ծանօթ արուեստագէտ Մ. Ֆալքօնի կարդաց այն յուզիչ դամբանականը, զոր հանդուցեալ մեծ բանաստեղծ Քարտուչչի արտասանած էր Կարիպալտիի դագաղին վրայ։ Յետոյ 120 հոգինոց սեղան մը տրուեցաւ որու վրայ Սօսիէթթայի նախագահ Մ. Ֆէռ դեղեցիկ ճառով մը ի վեր հանեց Կարիպալտիի կեանքն ու գործը և յիշեց թէ Իտալիոյ այդ պանծալի զաւակը նոյն ընկերութեան սեռաջին պատուակալ նախագահը եղած է։ Դեր-հիւպատոս ասպետ Լապա ալ ճառ մը արտասանեց։ Յետոյ ներկաները գացին Բըշիկ-Շանի ամիֆիթատրոնը ուր շքեղ ներկայացում մը տրուեցաւ և բացումը կատարուեցաւ իտալական քայլերգով։ Նոյն գիշերը հանդէս մը տեղի ունեցաւ նաև Աէրիմէդ պաշտկանաէին մէջ։ Այս առթիւ առջի օր բոլոր օտար պաշտկանաները դրօշաղարդուած էին թարպիոյ առջև։

ՑՈՒՆՈՒԱՑ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑԸ.— Եէսիգիւլէի հիւանդանոցին յնմարարոյժբժիշկի մը ընտրութեան համար մրցում մը բացուած էր որ առջի օր վերջացաւ։ Առաջին հանդիսացաւ Աթէնքի Ցիմբանոցին դեր-տնօրէն Տօքթ. Զինալաքիս, որ Պոլիս եկած էր, և որ 600 ամաղջ թիւին մէջ 580 առած է։ Տօքթ. Զինալաքիս բժշկական հրատարակութիւններ ունի։

ՏԻՒՍԱԲ ՓԱՇԱ. երէկ Բարիզ ուղևորուցաւ։

ՊՈՒԻԲԻՇԷՆ 97 երկսեռ ուսանողներ երէկ Պոլիս եկան ուսումնական պտոյտի համար։

«ԻՐՄԻԿ»Է ՀԱՑ.— Սկեսնիկցի մը Քաղաքապետութենէն արտօնութիւն խնդրեց Պոլսոյ մէջ իրմիկէ հաց պատրաստելու համար, ինչպէս կ'ըլլայ Իզմիրի ու Սկեսնիկի մէջ։ Քաղաքապետական Խորհուրդը խնդիրը քննելով որոշեց արտօնութիւն տալ՝ պայմանով որ այդ հացերը ենթակայ չըլլան հացերու համար որոշուած տակին։ Հետեւաբար խնդրագրուն արտօնուեցաւ հարկ եղած մեքենաները բերել տալու և փուռ մը բանալու։

ՎԵՐԻՆ ՎՈՍԳԻՈՐ.— Լիւքս լամբաներ սկսան գետեղուիլ Մէսարպրունի և Պէյօղլու քարէրի մէջտեղը քարափին վրայ։ Մէկը պիտի հասատուի Մէսարպրունի նաւամատոյցին դիմացը, մէկը՝ Սարբեար Բէյօբրիս Ճատէսի, մէկը՝ Եէնի-Մահալլէ և երրորդն ալ Թարապիա։

ՀԱՅԱՐ ՈՍԿԵՐՈՎ յարդարուած պարտէզ մը եթէ չունիք, կրնաք այդ հաճոյքը շատ աննշան վճարումով մը վայելել Սկիւտար Պէյլէրին պարտէզին մէջ, որուն մեծանարուստ տէրը հազարաւոր ոսկիներ վատնած է անոր բարեզարդութեան և հիմա տրամադրելի դարձուցած է հանրային վայելքին։ Այդ հելութիւն մը բաւական է հիացուցիչ խլեալ տեսարանին անմոռանալու, սպասարկութեան անթերութեան և ջուրին ու օդին և մանաւանդ նուագածութեան նկատմամբ։

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՀՐԴԵՀ ծագեցաւ երէկ իրիկուն ժամը 11ին Այնավուտգիւղ, Բալա փողոց, Սիմոնաքիի տունէն, որ մասամբ միայն այրեցաւ։ Բոցերը սկսած էին ծխելոյդէն։

ՕԴԵՐԸ.— Երկու երեք օրէ ի վեր տիրող սոսկալի տաքերուն առջև իրիկուն ուժգին հով մը յաջորդեց և գիշերը սկսաւ անձրեւ տեղալ։ Տեղատարափը բաւական չարունակուեցաւ ընդհան ընդհան։ Երէկ առտու ալ մինչեւ կէս օր մերթ ընդ մերթ անձրեւեց, բայց իրիկուան դէմ օդը բացուեցաւ։

ՆԱԻԻ ՄԸ ԽՈՐՀՐԴԱՒՈՐ ԿՈՐՈՒՍՏ.— Սեյամիկէ կը գրեն թէ ձկնորսի խոչոր նաւ մը ուր քսան հոգի կային, ինչպէս նաեւ ուրիշ նաւ մը որ անկէց առաջ կ'երթար, ճամբայ ելած էին։ Երբ Թօրպալը հրանդանին մօտ հասան ամուսկ մը փրթաւ։ Առջևէն գացող նաւին նաւավարը երբ ետեւը նայեցաւ, զարմանահար տեսաւ որ միւս նաւը չկայ մէջտեղ, մէջի մարդոց հետ։ Ի զուր փնտռեց։ Կը կարծուի թէ ձկնորսանաւը ընդծովեայ մրրիկէ մը գոյացած ալիքներէն ընկղմուած է։

ԱՆԱԳՆԿԱԼ ԼՈՂԱՆԸ.—Անցած գիշեր Թարլա Պաշի, Հալէպ փողոց, Քաթինայի դուռը կը խանուէր։ Կինը լսեց և պատուհանէն նայելով տեսաւ թէ երկու մարդիկ կ'աչխատէին դուռը բանալ։ Ի՞նչ ընէր, ի՞նչպէս փախցնէր զանոնք։ Լաւ գաղափար մը յղացաւ։ Պատրաստ թոյլ մը ջուր կար։ Անմիջապէս թափեց մարդոց վրայ, որոնք սարսափահար այս անակնկալ լոգանքէն փախան։ Դուռը քննելով տեսան որ բանալի մը դրուած էր։

ՔՍԱԿԱՀԱՏՆԵՐԸ կամուրջին վրայ չորթեցին Մախսուսէի ածխանոցի նախկին Տնօրէն Եուսուֆ Բէմալ պէյի քսակը ուր 3 ոսկի կար։

ԲԵՐԱՅԻ ԿԵԱՆՔ.— Բերա, Վենետիկ փողոց Նինա անուն կնոջ մը տունը, նախընթաց գիշեր երկու Յոյն երիտասարդներ գացին։ Նինայի հոտանին՝ Հիւսէյին անուն Պարսիկ մը, որ հոն հաճոյքի ժամեր կ'անցնէր, խանգարուեցաւ անոնցմէ և անա կռիւ մը սկսաւ։ Ամէնքը իրար հարուածելով սանդուխներէն վար գլորեցան և փողոց իջան։ Հոն ալ կռիւը չարունակեց, մինչեւ դիմացի սրճարանը ուր սկզանները տակնուվրայ եղան։ Վերջապէս ոստիկանները հասան և ուղեցին կռիւը դադրեցնել և կռուարարները ձերբակալել։ բայց Մաթէօ անուն անձ մը որ կ'աչխատէր կռուարարները ազատել ոստիկաններուն ձեռքէն, ձերբակալուեցաւ։ Միւս կողմէ բուն իսկ կռուարարները փախան։ Պարսիկ Հիւսէյին բաւական գէշ վիրաւորուած է։

ՊԱՐԿԵՇՏԱՍՈՒՆ ՀԱՐՍԸ.— Բէօթաշխայէն զուարճալի պատուութիւն մը կը հանի։ Տեղացի մը՝ Հաճի էֆ. առտուն մզկիթէն դարձին, նպարավաճառի մը խանութին առջև 14-15 տարու աղայ մը կը տեսնէ, որ տխուր մը նստած էր։ Մարդը արգահատելով, նպարավաճառէն տեղեկութիւն կ'ուզէ և կը հասկնայ թէ որբ ու անտէր մնացած տղայ մըն էր և գիշերը դան հիւրընկալած էր խանութին մէջ։ Հաճի էֆ. տղան հետը կառնէ ու սրճարան կը տանի՝ ծախքը հոգալով, էսկիչէհիր զայն մարզելուրը մօտ ղրկելու համար։ Սրճարանին մէջ մէկը կը դիտէ թէ ազուն ակնոցները ծակուած են։ Կը հարցնէ տղուն, որ քիչ մը վարանելէ ետքը արտասուելով կ'ըսէ թէ ինք ալ ղէրկի է սակայն անակը մնացած ըլլալով իր պատիւը փրկելու համար մանչու հագուստ հագած էր։ Ներկաներէն չատերը, աղջկան այդ պարկեշտութենէն, չատ կը յուզուին։ Հաճի էֆէնտի անմիջապէս կը մասդրէ համաձայնութեան տիպար այդ աղջիկը իր զուարթ կնութեան առնել. ուստի տուն տանելով աղջիկը իգական հագուստ հագցնել կուտայ։ Միւս կողմէ քննութեան կը ձեռնարկէ աղջկան ծագումը և ընտանիքը ստուգելու համար։ Քանի մը տեղեր կը հարցնէ, բայց հետք մը չի գտներ։ Վերջապէս ուրիշ թաղի մը մէջ կը տեսնէ թէ ոստիկանները և թաղեցիները տան մը դուռը կը կնքեն և կին մըն ալ տան առջև կուլար կ'ողբար։ Պատճառը հարցնելով կ'իմանայ թէ այդ կինը հարմնիքի մը երթալու համար 40-50 ոսկիի արժէքով ոսկի զարդեր փոխառեր, և սակայն հարսը այդ առարկաները չորթելով փախեր է։ Հաճի էֆ. կը կասկածի թէ մի՛ գուցէ այդ հարսը իր տունը տարած աղջիկը ըլլայ. ուստի ոստիկանները տունը կը տանի, ուր աղջիկը, որուն անունը Իմինէ էր, հարցաքննութեան ենթարկելով կը խոստովանի թէ ինք է հեղինակը այդ արարքին և ոսկիէ զարդերը կը յանձնէ։

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ԼԱ ՀԷՑ, 4 Յուլիս.— Հոլանդայի պատուիրակները առաջարկեցին Դեսպանախորհուրդին քննարկել որոշում մը թէ գրաւեալ երկիրներու բնակիչները պէտք չէ բանադատուին իրենց երկրին դէմ տեղեկութիւններ հաղորդել։ Ուրիշ պատուիրակներ ալ նմանօրինակ առաջարկներ ներկայացուցին։

— Ս. Ցանձնաժողովին երկրորդ մասնախումբը վիճաբանեցաւ նաւային գրաւմանց բարձրագոյն ատեան մը հաստատելու մասին անգլիական և գերման պատուիրակներուն ներկայացուցած առաջարկներուն վրայ։ Պառոն Մարշալ ֆոն Պիպերշդայն երկար ճառով մը ի վեր հանեց այսպիսի դատարան մը հաստատելու պէտքը։ Ցանձնախումբը որոշեց ինդրին վրայ նախ ընդհանուր վիճաբանութիւն մը կատարել և յետոյ քննել մանրամասնութիւնները։

ԼՈՆՏՈՆ.— Տէյլի Թէլէկրաֆ կ'ըսէ թէ անյաջողութեան մատնուեցան այլ և այլ տերութեանց կողմէ եղած առաջարկները՝ նաւային պատերազմներու ատեն անհատական ինչքերը անբռնաբարելի նկատելու սկզբունքին վրայ։

— Կը ծանուցուի թէ Վիքթոր Էմմանուէլ թագաւոր մօտերս պիտի այցելէ Լոնտոն, Բարիզի ճամբով։

ՆԻԻ ԵՕՐՔ.— Սրճ կը ծանուցանէ թէ Վիլհէլմ Կայսր Միացեալ Նահանգաց առաջարկեր է միջնորդել Ճաբոնի հետ ծագած ծանօթ խնդրոյն համար։

ՎԻԵՆՆԱ.—Վիքտոր Թակեպլադ կրսէ թէ ֆրանսական կառավարական չրջանակներուն մէջ շատ գոհ մնացած չեն Մ. Էդիսնի Գերմանիա կատարած ճամբորդութենէն։

ՆԻԻ ԵՕՐՔ.— Պատերազմական նախարար Մր. Թաֆթ Փիլիպպեան կղզիները այցելելէ ետք պիտի այցելէ նաև Եւրոպայի գլխաւոր մայրաքաղաքները։

ՀՌՈՄ.— Վիքտոր Էմմանուէլ թագաւորը և նախարարները ներկայ գտնուեցան Կապիտոլի մէջ կատարուած գումարումին՝ Կարիպալտիի ծննդեան հարիւրամեակին առթիւ։ Խանդավառութիւնը խիստ մեծ է։ Թագաւորը այս առթիւ ներումներ չնորհեց։

ՔՈԲԼԵՆՀԱԿ.— Ֆրեանէնտորֆ դըղեակին մէջ ի պատիւ գերման կայսերի ամոլին տրուած հացկերոյթին ատեն, Ֆրետերիք թագաւոր բաժակաճառ արտասանելով բարի գալուստ մաղթեց։ Վիլհէլմ կայսր պատասխանելով յայտնեց թէ բարեկամական սիրալիր յարաբերութիւնները պիտի չարունակուին Գերմանիոյ և Դանիոյ միջև։

ԲԱՐԻԶ.— Երէկ Սակարանի փակման ատեն երեւան եկած թուացումը այսօր չեչուտեցաւ Սակարանի բացման ատեն։ Ֆրանս. Ռանդի մատուցումներ կար, և օտար թուղթերը, մանաւանդ Ռուսական թուղթերը, խնկան։ Օսմ. թուղթերը նուազ ամուր։ Ռիօ Դինդօ 40 ֆր. բարձրանալով՝ բացուեցաւ 2178ի, և փակուեցաւ 2163ի, զղինձի դինին 95.5 բարձրանալուն վրայ։ Լոնտոնի հրապարակին հանդարտ։ Ամերիկեան երկաթուղիի թուղթերը աղէկ։ Նիւեորքէն եկած նպաստաւոր լուրերուն վրայ։ Հար. Ափրիկեան թուղթերն ալ աղէկ են։

ՇՈՒՐԱՒԻ ՊԱՀԱՐԻՑԻՏԷՆ

Թէրսանէի Ամերէաէ նանը ազիզ իտարէսի լչին պէր սէնէ զարգինտա լիւզումի օլաճագ 90000 չուվալ գատար Յիմեզի նումէրօ եէրլի տագիզ միւպահա իտիլէեէյինտէն մէգքիւր տագիզին իթարնա վէ պու տագիզատան նանը ազիզ վէ գալէթա թապիս ու իմալը պէր տարզգ պիր միլթէզիմէ իհտէ օլունճաղընտան, պունուն տա իհբարնա թապիպ օլանլարը թէէմինաթ ագէլէրինի վէ նա միթէպէր քէֆալէթնամէլէրինի միւսթահարլէն ճումատան մատա պէհէր կիւն Շուրաի Պահրիէ լէվազիմ տաիրէսինէ կէլմէէրի վէ իչպու հագիրանքն 20ինէ գատար միւնագասալարընա տէվամ օլունճաղը իլան իտիմիշ օլան ղուզէնը սատ իլէ չաիր ու սամանքն ֆիյաթլարընը հատար լայրգընը պուլմատընդնտան՝ դիքր օլուման ղուզէնը սատ իլէ չաիր ու սաման միւնագասալարը միւատէթէրի տախի թէմտիտ իտիլտիի իլան օլունը։ 1—3

20 Հազիրան 323

ՍԱԿԱՐԱՆ

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՍԱԿԱՐԱՆԸ

ՕՍՄ. ՄԻԱՑԵԱԼ ԲՈՆՍՈՂԻՏԷ

Երէկ առաւօտ բացուեցաւ	Օ.Ո.	103.18
Երէկ իրիկուն գոցուեցաւ	»	103 16
Երէկուան էն բարձր գինը	»	103.24
» էն վար գինը	»	103.11

ՐՈՒՄԷԼԻԻ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ

Երէկ առաւօտ բացուեցաւ	ֆր.	159 37½
Երէկ իրիկուն գոցուեցաւ	»	160 25
Երէկուան էն բարձր գինը	»	161.50
» էն վար գինը	»	159.25

Շիրքէթը Խայրիէ	Օ.Ո.	42 50
Շիրքէթը Խայրիէ Հավիտէ	Օ.Ո.	5.40
Միտիլլիի Պանքա		6.—
Սելանիկի »	ֆր.	148 —
Քամէրսիալ	Ա. Ո.	8 06
Քարասու Բրէվիլէժիէ	ֆր.	73.—
» Օրտինէա	»	71.—
Իզմիրի քարափ	»	586.—
Օսմ. Ապահով. Էնկ.	Օ. Ո.	4.25
Թրամվայի բաժնեթուղթ	»	9 60
Ժիւրսանս Թրամվայ	»	4.60
» պարտատուղթ	ֆր.	472 —
Տէրքոսի Ջուրի ընկ.	»	317.—
Անատոլ. Երկ. բաժնեթ.	Ա. Ո.	17.42
Քարափ Կ. Պոլսոյ	ֆր.	439.—
Թրանսվալ		49 —

ՅՈՒՆԱԿԱՆ ԹՈՒՂԹԵՐ

Յունական փոխառութիւն	ֆր.	2 55—
Պանք Նաս. Կրէս.	»	426.—
» » » Նոր	Օ.Ո.	4 04
Լաւրիոմ	ֆր.	65 —

ԴՐԱՄՆԵՐՈՒ ԸՆԹԱՑՔԸ

Օսմ. ոսկին 100 ղրշ.էն	Ղրշ. փր.
Ֆրանսական ոսկի	87.13
Անգլիական ոսկի	109 35
Բօլ	91 20
Մէճիտիէ արծաթ	107.12
» քառորդ	107.10
» մանրուք	104.10
Մէթալիք	101.10
Պէշլիք	104.30
Ռուպլի թղթադրամ	8.70
Բրիմիլց	50.

ՓՈԽԱՆԱԿԱԳԻՐ

Լոնտոնի վրայ չէք	ղրշ.	109.20
Բարիզի » »	ֆր.	22.96¼
Վիէննայի » »	քուրոն	22.—
Պերլինի » »	մարք	18.67

ԲԱՐԻԶԻ ՍԱԿԱՐԱՆ

4 Յուլիս 1907

Ֆրանսական Ռանթ 3%		94.77
Օսմ. միաց. գանա. 4% բաց.		95.40
» » » գոց.		95.15
Ռումէլիի երկաթուղի	ֆր.	162.75
Ռէյիի պարատեղթ	»	446.—
Օսմանեան մաքա	»	—.—
Օսմանեան Պանքա	»	705.—
Բրէտի Լիոնէ	»	1156.—
Բարիզի Պանքա	»	1438.—
Աւստրիական Ռանթ	4%	—.—
Իտալական »	5%	103.85
Ռուսական »	5% 1906	86 65
Սպանիակ. արտ. փոխ.	4%	94.10
Պալիս Բարա Այաքն	ֆր.	620.—

ԼՈՆՏՈՆԻ ՍԱԿԱՐԱՆ

4 Յուլիս 1

ԵՐԿՈՒ ԲԱՆԱՍՏԵՂԾՆԵՐԸ

ՄԷՀՄԷՏ ՆԱԶԸՄ ԵՒ ՄԻՍԱՔ ՄԵԾԱՐԵՆՑ

ՍԻՒՆՊԻԼԻՍԹԱՆԸ ՄՈՒՍԻԳԻ ԵՒ ԾԻԱԾԱՆ

Եաբեպ նէ՛ լաթիֆ սիւնպիւլիսթանդը պու Սիւնպիւլէրի գըշ եալ աչըյոր բէնկաբէնկ։
Նապա՛շ օ պաղպանքնա, Նազրմքնա,
Վար տը գալկնտե ֆէչղլի պիր ահէնկ։

Տարօրինակ զուգադիպութիւնով մին է որ այսօր երկու նորահաս բանաստեղծներ դուրս կուգան հրապարակուիրենց հոգւոյն թափերը, մին իր Ծիածանովը, միւսը Սիւնպիւլիսթանը մուսիգիով։

Երկու պզտիկ հատորներ, գեղեցիկ տպագրութեամբ, մին ծիածանին բոլոր գոյնովը ընդերկրուած, միւսը յակինթի կարմիր, կապտագակ գոյնը կը բուրէ։ Երկու պզտիկ հատորներ, որոնցմէ մին հոգիէն կը խօսի, միւսը սրտէն, մին կը պանայ գէպի ամէն վայրերը, դէպի անծայրածիր կատարները երկինքի, միւսը գալարագուարճ ու գեղադոյր պուրակներուն, հովին, մարմանդին ու ծիսկին մէջ կը յուսայ գտնել ներքին եռուզեռ անձկութեան զովացուցիչ սիւքը։ Մին գիշերը կ'օրհնաբանէ, միւսը այգը, մին տեսակներին անհութեանց թոռնարոին մէջ կուզէ վանել հոգւոյն սարսռալի թափերը, միոյն հոգին կը սարսռայ գիշերուան ահաբեկիչ գուլաներուն մէջ, միւսը արշալոյսի վառ ցոլքերուն լուսափարի եռանգներուն մէջ անցկալի սիրոյն թափերը կ'որոտայ։

Եւ երկուքն ալ բանաստեղծ են, սիրով զեղուն, հոգիով արթուն, վառ ի վառ զգացումներով պայծառած, մին սիրահարն է արիւնոյն, չողին ու դալարին, միւսը լուսնին, ցայգին ու քնարին։ Մեծարենց տամուկ մշուշին պացիկ գուլաներէն վեր կ'ուզէ սաւառնիլ թեւարայ, Նազմմ այգուն բոլոր վառքերուն սակ երեսին կը խայտայ, կը խնդայ ու երբեմն կը տուայտի, սիրուն հնչկլտուքներու աւաչը դուրս տալով։

Եւ Մեծարենց մեկամաղձոտ հծծութիւններու այդ չեաշխարհիկ քերթողը, հոգւոյն թափերը դուրս կուտայ, որոնք սիրոյ հետ խառնուած փչալից վէրքերուն հեկեկանքներն են։

Ու կ'ըսէ.

Փուչէր նետուեցան օրէ օր վէրքիս,
Ու հոն հեկեկանք մը բերին հովը,
Բայց սիրոյ յոյս մը կ'արեւէ հոգիս,

Թարգմանենք հայ բանաստեղծին այս գեղեցիկ տողերը, Նազրմի պերճաբարբառ լեզուին, անոր զգացումները համաձայնեցնելու համար թուրք բանաստեղծին բոցավառ զգացումներուն հետ։

Աբբլոր կիւնտեն կիւնե եարէմ խաւլեր
Բուզկեարար իաար էյլեր նալէ ու ֆիդանլեր
Լաֆին պիր իւմիտը ազ ռուհումը
բենվիր էյլեր

Բանաստեղծը անրջային վայրկեաններուն մէջ հոգեկան անձկութիւն մը, սուգանք մը, տուայտում մը կը զգայ, որոնք թեւեւս խոտոր կը համեմատին նկուն զգացումներու բաղձանքին հետ. հետեւաբար վերքերու, հեկեկանքներու ու ծակծկող փուչերու մէջ, դարձեալ կը յուսայ ունեցած ըլլալ սեսլական սիրոյ մեխթարիչ յոյսը, որ կը հրաւէ իր մարմրած սրտին ու հոգւոյն հիւսկէնները, որոնք միամիտ զգացումներուն վրայ, խաչալի բարձրաթռիչ թափերու երինեանգ ցոլքերով կ'արիւնորին։

Նազրմ սրչափ ուրախ, այնքան աւելի յուզուած է իր դերին մէջ և կը խօսի.

Եշդը չէշիմ կէօզլէրիմտե վէճէնը բիդոն օլմատա
Ազլատրդճա ժէնկը դամ սիլտէն կիրիշան օլմատա
Տայմա ճէվրին, ֆագամ պի հատտ ու ֆայան օլմատա

Բանաստեղծը կը հեծեծէ, արցունքներ կը ժողվէ աչքերուն մէջ, այգուն փաղփուն չիթերուն կ'ուզէ խառնել իր արցունքները, որոնք երբ դուրս կը խուժին իր սիրող սրտին խոցերէն, կը կարծէ թէ սրտին խոցերն ու վիրաւորիչ ժանգերը պիտի մաքրուին, սակայն անչափ չատ են այդ խոցերն ու ժանգերը. որոնք կը կեղեքեն, կ'անգամնեն, կը հրդեհեն ու կը բոցեն սրրտին երակները։ Թուրք բանաստեղծը մելամաղձոտ թափեր չունի բնաւ իր զգացումներուն մէջ, վառ են ու բոցավառ իր խոհանքն ու յուզքը. սէր կը հոլովէ գիշերին մէջ, հովին խորը, պուրակին գոգը ու առտուան երինեանգ չողերուն մէջ կուլայ, կ'ողբայ, սակայն յանկարծ կը հիասթափի, կ'ոգեւորի, նոր առուգութիւն մը կը զգայ, արցունքի չիթեր կը թափէ և ահա դառնութեան մաղձը կը փարատի, զարթօնքը կ'սկսի։

Բայց աւա՜ղ որ այդ զարթօնքը չատ կարճ տեւողութիւն մը կ'ունենայ, ուրովհետեւ բանաստեղծը կ'ըսէ.

«Աւա՜ղ որ անհոն ու անթիւ են ցաւերս ու վիշտերս։»

Նազրմ զալարին մէջ կ'ուզէ գըտնել իր սրտին սիրածը, խաչալը վայելել հոն բուրումնագեղ պուրակներուն տակ։ Անիկա կը խրոչի ամենութիւններէ, կը սոսկայ ու կը սրսիայ բարձրէն, չատ բարձրէն, չուզեր տեսնել արծիւներու մկնեղ թեւերը, ամպերու գոռ պայքարը։

Նազրմ կ'ըսէ.—

Աչտաի մեհրեթէվեհարի աչտը գալպիմէ պիր եարէ
Տեվլաի վաղէթի անճագ օլուր պունա չարէ
Ֆագաթի պու հալի պիհագգին քիմ՝ անլատրը եարէ։

Բանաստեղծին զգացումները կը մելամաղձոտին երբեմն, ինքզինքը կը գտնէ մութին գուլաններուն մէջ, ուր հոգին կը պղտորի, մտկեղին կիրքերու ու աղապատանքի գոգերու մէջ կը գըտնէ ինքզինքը, պահ մը կը հիասթափի, սիրոյ վէրքը կը հարուածէ իր ջինջ ու յատակ զգացումները, և կըսէ.

«Անոր գոռացող ձայնը վէրքիս բացաւ սրտիս խորը։»

Մեծարենց իր սիրերգին մէջ չատ աւելի բարձրերը կը թռչի, երեւակայութեան մրմնջող ալիքներուն մէջ կը թափառի, ուր պոռթկում մը կ'ուղեւնայ իր սիրոյը, ամբողջ էութիւնով կ'ընդելուզի անալականին մտկեղին ու տարտամ ալքերուն մէջ, գիշերը կարծես վիշապ մը, թեւաբաց արծիւ մըն է որ կը սպասնայ իր գոյութեան, մինչ հոգին վառ երանգներով զարթօնքի ժամը կը փնտռէ, և բանաստեղծը կը գուշակեն անձկագին.

Եւ երբ երգէ ջուրթակին հետ սարսրուուն,
Մեղմածաւալ հեշտերդն իրեն ցայգային,
Կարծես աչքերն իր լուսափարի կը նային,
Տեղդոտ պահին մէջ իմ հոգւոյս աչքերուն

Թուրքեանէնի թարգմանենք այս հատուածը խաչաձեւելու համար երկու բանաստեղծներուն զգացումները։

Օ խօշբէհրսազ ճաղեմքաբը անհեկեսարը
տեպպանի,
Սավբը էհմանլէ բիւր ռաստեհ էյլէսիրնեն
թեղանենի
Սանէի տիտէյի լեմանը օ տեմը տեվրիճ-
զասա
իսեր ամագը ռուհումա աթՁը հնեազը
նիկեան

Մեծարենց իր դերին ու զգացումներուն մէջ է հոս ալ։

Բայց Նազրմ աւելի առոյգ ու աւելի կանգնոտ պատկերներ կը գծէ իր սիրոյի աչքերուն առջեւ, կ'ուզէ տեսնել անոնց գեղն ու բոյրը, լոյս ու ծիծաղ կը սիրէ չորսդին, հոգեգրաւեն իր զգացումներուն արտայայտութիւններ. անիկա չը թաղուիր մթին ու խաւարին անուրջներուն մէջ։ Եւ կ'ըսէ.

Գաղտմ նիհսատ օլան եէրտե նուր իսեր բէյտա
Պիր իլթիֆաթը իլէ եար օլուր անա ատէա,
Թէլտը լութֆունու պիլմէմ գըլՁը մը հէյ
իմա։

Սօսքի կապակցութեան տեսակէտով հոս բանաստեղծին զգացումները գրիչը կը հակադրեն, երեւակայութիւնը վառ է, բայց արտայայտութիւնը քիչ մը աքօղեալ։

Սիրոյ արբչանքի պահերուն զգացումը չատ աւելի գէրիվեր է որքան արտայայտութիւնը, և բանաստեղծը լոկ իր ներքին կիրքերուն փոթորիկը կ'ուզէ պոռթկացնել։

Մեծարենց կ'ըսէ.

Գիշերն է անդրշ, գիշերն հէչտագին,
Համբոյրներ կուգան հովէն ու ծովէն։

Բուի բանեաի լեթաՁեթ կիւլեհն արա
տը պու ճեպ,
Հալը պիզիմ ճեվրիմիզ սեՁՁազա տը
պու ճեպ։

Երկուքն ալ փոփոխակի թարգմանելով,

Շըպպը սեՁՁազար, ճեպպը ՖեռհնՁզա,
Կեվիր պաստան տեռեաստան փուսեի
սեվլա։

Դիշերն է գեղեցկագէմ գիշերն է հոգեպարար,
Մեր ցնծութեան այս պահուն, գիշերն է
գուսարթարար։

Նազրմ արտէն կը խօսի, Մեծարենց հոգիէն է, բայց հոգին մելամաղձոտութիւն, արբչուռտ երեւակայութեան մը հմայքը կը բուրէ, մինչ սիրտը գեղեցկին, դալարին, լոյսին ու ծիծաղին հետ կը խօսի։

Մեծարենց կ'ըսէ.

Բայց լոյսն իմ հոգւոյս քիչ քիչ կը մաշի,
Շրթունքս՝ են ծարաւ մեկ համբոյրին,
Ցնծագին գիշերն է լոյս ու լուսին,
Բայց լոյսն իմ հոգւոյս քիչ քիչ կը մաշի։

Թուրքքերէնի դարձնելով,

Հէյնաթ սօլար անհսքի ռուհնումրնն չը-
ռաղը ռուհեճնի,
Եկկանեն փուսեսինեն լեպանըմ բեճնեկի
տը։
Լէյլեի ճեվգալուսսի հեր ճեյ մին ու
զիյա տը,
Հէյնաթ սօլար անհսքի ռուհնումրնն չը-
ռաղը ռուհեճնի։

Իսկ Նազրմ խօսքը ինքնիրեն ուղղելով կը խօսի.

Աէն ֆեզլայի եթիլայի նազլ մէյլ էթ ա-յիմա,
ԵվՁը լութֆեդնատա օլ աշգբնա պէհՁեթիմա,
Էյլէրէնֆեզլայի կիւլիզարը սապասթան ինթիմա։

Եւ բանաստեղծը այս կերպով կ'ուզէ գգուել իր հոգիին պզտորումը, կարծես կ'ուզէ յագուրդ տալ ներքին խռովալ զգացումներուն, և. կ'ըսէ.

Գաղտմ նիհսատ օլան եէրտե նուր իսեր բէյտա
Պիր իլթիֆաթը իլէ եար օլուր անա ատէա,
Թէլտը լութֆունու պիլմէմ գըլՁը մը հէյ
իմա։

Նուրը սեՁա հեր ճանա սաչրլարը։

* * *

Մէհմէտ Նազրմ էֆ.ի Սիւնպիւլիսթանը մուսիգին, գեղեցիկ հատորիկ մըն է մաքուր տպագրութեամբ, ճիշդ Մեծարենցի Ծիածանին ծաւալովը և միւնոյն գաղափարական վեհմութիւններով ընծայուած։

Բանաստեղծին պատկերը կ'երեւի իր ուսանողներուն գլուխը, սա վերտառութեամբ.

Սիւնպիւլիսթանըմ ճանէ նաշիրը էզ-
հար տը,
Սիւնպիւլիսթանը մեսարը մագսատրմ
իզհար տը,
Սիւնպիւլիսթանըմ ճիհանը տեվզի բեզ-
հին էյլէսուն,
Եաբը նամը Նազրմը պէհմէտ բէհմին
էյլէսուն։

Դրքին առաջին էջերը զարդարած են Օսմ. արդի է՛ն նշանաւոր գրագէտ և բանաստեղծներուն, ինչպէս ՎէՀիբի փաչա զատէ Ագիզ, Ֆայիգ Բիյատ, ՆէՀմէտտին, Շեվքեթ Իպն էլ Էմին, Մէհմէտ Բէյմլ, Անմէտ Բահիմ, Վամբգ Շիւքրի, Անմէտ Ճէմալ, Շեյմի, Ապդիլ զատէ Նաճի, Մէհմէտ Շեվքի, Նազրմ Էֆրէմ և Հագգը պէյերուն գնահատականները։

Ասոնք ամէնքն ալ գովեստով խօսին երիտասարդ բանաստեղծին հատորական ձիրքին վրայ, կը դրուատանոր վառ զգացումները։

Անմէտ Ճէմալ պէյ դրուատելով հոս զերծ Նազրմի անուշիկ խոհանքը, զոյգ բոլորովին կատարելագործեալ չի գտնելթէեւ բանաստեղծին գոգարիկ զգացումները գերիվեր երեւակայութեան արդիւնքը կը նկատէ, և հետեւապէս կ'ըսէ.

Հայրէ՛թ էյ ռայիրը կիւզիեսի սիրեմ
Սերբաեեր պիր պէեֆիյա տրը եսնիլ
Ֆիյէմէմ միւլհիմին թասպիյեթ տրը,
Զիւնմի Ֆեվմէյ թասպիյեթ տիր։

Բանաստեղծը ունեցած է տեղ տեղ լեզուական վրիպումներ, ինչպէս չէ՛ Մեծարենցինն ալ։

Նազրմ կ'ըսէ.

Բայա կէլպ բուչի եաբ զայիֆ։

Թերեւս բանաստեղծը ինքնագոհանալ մը կամ մենութիւնը նշանակութիւն մը կամ մենութիւնատայ այս խօսքին, սակայն ընթերցողը կրնայ սարակարծիք ըլլալ անոր նշանակութեան վրայ։

Եթէ սիրուհիին դէմքը երազի պէս կը կորսուի, ըսել է երեւակայութեան ծնունդ մըն է Նազրմ էֆ.ի խօսքը, իսկ եթէ տարբեր նշանակութեան մը մէջ ըմբռնենք, որ ասոնք թերեւս բանաստեղծին ու սիրեցեալին մէջ զաղափարի հակասութիւն կա՝ զում ասնէ, ինչպէս Մեծարենցի պոյե ցայտումները։

Ասոր նման մէկ քանի վրիպումներ կը նշմարուին Նազրմի միւս ստեղծագործութիւններուն մէջ, սակայն ընդհանրապէս առմամբ, անիկա բանաստեղծ մը բառին կատարեալ նշանակութեամբ բանաստեղծի թռիչ մը ունի իր հոգիի մէջ։ Սիւնպիւլիսթանը Մուսիգին կ'ուզէ բանաստեղծութեան չքնաղ հատորներ նկատել և Օսմ, տնուանի բանաստեղծներու մատենադարանին էն ծանրագոյն դալարագարդ մէկ տեղը դնել։

Եւ բանաստեղծին վերջին խօսքը կ'ըլլայ,

Նազրմա արահբը թասվիրը խաստիր
տեռմ իսեր
Տօղրուսը նազբը պիհիյնի պիհիմա
պրինկի։
ՊԵՏՐԻԿ

„ՄԱՆԶՈՒՄԻ"Ի ԹԵՐԹՕՆԸ — 2 —
ԳՐԵՑ ԹԱՐԳՄԱՆԵՑ
ՌՍԱՎԻԼ ՅՐ ՄՕՆԹԻԼԻՆ ՊԵՏՐԻԿ

ՎԱՅՐԱԳ ԿԻՆԸ

ՄԱՍՆ ԱՌԱՋԻՆ

ԱՄԱՐԱՆՈՅԻ ՈՃԻՐԸ

Ա.

Աղջիկը դէմքին վրայ վայրագ ծիծաղի մը արտայայտութիւնը ունէր, հագած հագուստը որչափ պարզ, սակայն վերջին ծայր վայելուչ էր և յարմարած էր իր գեղեցիկ դէմքին։

Այդ պահուն թերեւս խոր մտածումներու մէջ ընկղմած ըլլալու էր որ, բնաւ չէր տեսնէր շուրջը անցած դարձածները։

Լուսանկարչատան վարիչը մարուսաւոր, թխորակ և կլոր երեսով մարդ-մուներ, գլուխը գործիքին վրայ կախուած կապոյտ կաւին մէջ անցուցած տերունի շեչտով մը։

— Ո՛չ, օրիորդ, սահնկ չըլլար, այս կերպով չի պիտի կրնանք ուղածնուս պէս գեղեցիկ լուսանկար մը քաշել։

— Պատճա՞ռ, հարցուց աղջիկը զարմանքով, կարծեմ թէ ձեր ուղածէն աւելի լաւ դիրքի մը մէջ կը գտնուիմ։

— Ա՛յո, իրաւունք ունիք օրիո՛րդ, ձեր բռնած դիրքը չատ նպատակայարմար է, բայց աւա՜ղ որ ծունգերնուդ վրայ գտնուած շրիֆը անհանգիստ շարժումներ կրնէ չարունակ։

— Է՛, ինչ պէտք է ընել այդ պարագային, հարցուց գեղանի աղջիկը։

— Այս օրերուս Ֆիլիպ տը Նօիլը տեսած ունի՞ք, հարցուց Մարքիզը։

— Այո՛ երէկ օր առաջ պատահմամբ տեսայ զինքը։

Բօլին կոմս Ֆիլիպ տը Նօիլի անունը լսելուն պէս սարսռեցաւ, երեսի գոյնը նետեց և ձեռքը գտնուած այպիւ մը դեսին ինկաւ յանկարծ, բայց Նորեկներուն ուշադրութիւնը չշրաւիրելու և անոնց մէջ կասկած չարթնցնելու համար, ինքզինքը ժողվեց և ծերերուն կողմը իսկ չնայեցաւ, իբր թէ ալպիւմի անկումը իր մէկ չարժումին հետեւանքը եղած չըլլար։

Երկու ծերունիները խօսքերնին չարունակելով,

— Ֆիլիպ իր մասին քան մը ըսա՞ ձեզի։

— Ո՛չ, բնաւ բան մը չըսաւ, պատասխանեց Նորեկը, ինչ կայ արդեօք, տարօրինակ բա՞ն մը պատահած է.

— Լսածիս նայելով մօտերս ամուսնանալու միտք օւնի եղեր, յարեց մարքիզը։

Բօլին ամուսնութեան խօսքը լսելուն պէս կրկին սպառեցաւ, աչքերը մթագնեցան վայրկենաբար, շրթունքները սկսան դողդղալ և երեսը մնալի գոյն մը առաւ։

— Իրաւ կ'ըսես, յարեց Նորեկ ծերունին զարմանքով։

— Այո՛, չատ հաւատի աղբիւրէ տեղեկութիւն ունիմ, պատասխանեց մարքիզը։

— Շիտակը ըսելով յիսունչինգ տարուան հասակին մէջ կրկին ամուսնանալու ելլելը, ըստ իս չատ զարմանալի ու ծիծաղելի է։

— Այո՛, այդպէս է, յարեց մարքիզը. բայց մէկը չհաւատար այս տարաձայնութեան և հաւատացողներն ալ արտակարգ դաղտնիք մը պարակելու համար ձեռք առնուած միջոց մը կը նկատեն այդ ամուսնութիւնը, ես այս լուրը իր առնելիք աղջկան քեռորդիին ըսեր եմ։

Կոմսը օրիորդ Ատէլ տը Փէրնի հետ պիտի ամուսնանայ, դուք կը ճանչնաք այդ գեղանի աղջիկը։

— Կը ճանչնաք ըսելը խօսք է, չատ լաւ կը ճանչնամ, հարուստ չէ թէեւ սակայն գեղեցկութեան տեսակէտով իր նմանը չունի, քանըչորս քանըչինգ տարեկան հրաշալի հմայքով գեղուհի մըն է օրիորդ Ատէլ տը Փէրնի։

— Եթէ այս լուրը սուտ չէ, ես պիտի ըսեմ թէ կոմսը խելքը կորսնցուցած է անպատճառ։

— Ո՛չ, հարկ չկայ այդ կարծիքը ունենալու. կոմսը ընդհակառակն աւելի ուշիմ և աւելի մտացի է, չատ լաւ գիտցիր որ ինքը քովէն հեռացնել, պարո՛ն, քանի որ այդպէս է մինակ իմ լուսանկարս քաշեցէք։

— Շատ լաւ օրիորդ, ատիկ ուրիշ ճար չկայ արդէն։

Յետոյ մանկամարդ կնոջ դառնալով։

— Սիրելի Բօլինս յարեց, կը հաճիք վայրկեան մը ինէ բաժնել սա չունը։

— Շատ լաւ, անուշիկ Անտրէաս, պատասխանեց գեղանի կինը. և չունը Անտրէաի ծունգին վրայէն քաշելով իր բաղուկներուն մէջ սուաւ։ Բայց չունը տիրուհիէն բաժնուելէն վերջին ծայր բարկանալով, չէր ուզեր Բօլինի բազուկներուն մէջ մնալ և չարունակ կը հայէր։

—Բօլի՛ն, յարեց Անտրէա, կարծեմ թէ այս չունը քանի՛ գիս տեսնայ այնչափ աւելի պիտի չատցնէ իր պոռչու�քը, խնդրեմ պահ մը սրահ տանիքը դուն, թերեւս հոն ձայնը կարէ։

—Շատ լաւ, օրիո՛րդ, պատասխանեց Բօլին և քովինտի սպասման սրահը մտաւ. չունը կատարեալապէս հանդարտած էր այլ ևս։

Ցիչեալ հիւրասրահը վայելչապէս կահաւորուած էր. պատերը ծածկուած էին կարմիր զարդաթուղթերով, սատ խորներ է այդ աղջկան հետ ամուսնանալը. իրաւ որ ես առանց վարանքի չնորհաւորութեան արժանի կը դատեմ զինքը իր այս ընտրութեան մէջ, որովհետեւ իր աղջիկը՝ գեղանի Անտրէ հաւիւ տասնչորս տասնչինգ տարեկան հասակին մէջ գրեթէ մինակ մնացած է. կ'երեւի թէ դուք այս կէտը նկատողութեան չէք առներ բնաւ։ Անտրէան կը ճանչնա՞ք, Մ. Մարքիզ։

—Ո՛չ, չեմ ճանչնար, բնաւ տեսած չունիմ, սակայն լսածիս նայելով գեղեցկութեան տիպար մըն է եղեր... իրա՞ւ է արդեօք։

—Այս մասին ես ալ ձենէ աւելի բան մը չեմ գիտեր, ես ալ անձամբ չէմ ճանչնար այդ գեղանի դիցուհին, բայց կարծեմ մինչեւ որ զինքը առաջնորդող մը չըլլայ, չի կրնար տունէն դուրս ելլել, ընտանեկան երեկոյթներու մասնակցիլ, և հասարակաց զբօսավայրերը երթալ։

—Շատ լաւ, յարեց Մարքիզը, բայց կարծեմ թէ կոմսը մանչ զաւակ մըն ալ ունի, անկա՞ հարկաւ մինչեւ վերջը պիտի հակառակի հօրը այս ձեռնարկին, այնպէս չէ։

—Այդ մասին իրաւունք ունիք, պատասխանեց ծերունին, սակայն կոմսին մանչ զաւակը Ալպէր հանգստաբար զեղս, շռայլ և վատաբարոյ երիտասարդ մըն է, պարզ բառերու, ջնջին հանոյքներու համար ափերով ստակ կը ծախսէ, մօրմէն ժառանգ ինկած հարստութիւնը զբօսավայրերու և խաղատուներու մէջ փճացուցած է, արժէքաւոր թէ անարժէք բոլոր կիներու ուաղջիկներու հետ խաղի կ'ելլէ և միւսոկիներ կը լեցնէ անոնց քղանցքին մէջ։

Ըսել է, յարեց մարքիզը, եթէ հայրը կրկին անգամ ամուսնանալու որոշումը գործադրած է և ապագային նոր զաւակներ ունենայ, այն ատեն Ալպէր բոլորովին թշուառ ու դժբաղդ վիճակի մը պիտի մատնուի, բայց կարծեմ այդ ապուշ տղան այս կէտերը նըկատողութեան չէ առած բնաւ։

—Աւելի ուրիշ ծանր պարագայ մըն ալ կայ, յարեց ծերունին, քանի որ Ֆիլիպ եթէ ամուսնանայ, ամէնէն աւելի վնասողը ո՞վ պիտի ըլլայ, դիտէ՞ք։

—Ո՞վ, յարեց մարքիզը հետաքրքրութեամբ։

—Անտրէայի դաստիարակուհին, պատասխանեց ծերունին։

—Զարմանալի բան... պատճա՞ռ, անոր ինչ կ'ըլլայ եղեր, չէ՞ նէ մի՞ Մ. քանիը տնոր ալ...

Ադնուական մարդը անմիջապէս նստած տեղէն դուրս ելաւ, նորեկին ձեռքը սեղմեցաւ և ձեռքը անոր երկնցնելով.

—Ո՜հ ի՞նչ մեծ բարեբաղդութիւն ի՞նչ բարեպատեհ հանդիպում, զուարթ չեչտով մը։

—Ո՜հ, չեմնչցայ սիրելի՛ մարքիզ յարեց Նորեկը, դուք էք եղեր, հասցէէ՛ք որ բնաւ ուշադրութիւն գամ չըրի. ձեզի հոս տեսնելով զգիրքս երջանիկ կը համարիմ կոմսի լուսանկարները քաշել տալու։

—Այո՛, պարո՛ն, յարեց Մարքիզը բայց կ'ազաչեմ մի այսպէսէ զիս իմ տարիքս ունեցող մէկուն լուսանկար քաշել տալը զարմանալի նոյն իսկ ծիծաղելի կը թուի, պարագաներու բերմամբ ստիպուած կամայ ակամայ քաշել տալ թոռներս չատ սիրեցէն իմ լուսանկարս նենամ, և իրաւ ալ իրաւունք կարծեմ այս մասին մինչև վերջը դիմանալ։ Կարծեմ թէ դուք ալ միւնոյն նպատակով հոս եկած էք պէս չէ։

—Ո՛չ, նպատակս լուսանկարչել տալ չէ։

—Շատ լաւ, ինչ է ուրեմն նպատակդ այցելութեան չարժառիթը Մարքիզը։

—Ատտարակոյս, սիրելի մարքիզ պատասխանեց ծերունին, բարեբարու չրջանակին մէջ այս մասին չատ տարօրինակ տարաձայնութիւններ տուած են։

Բօլին, ծերունիին այս վերջին խօսքերը լսելուն պէս, ձեռքերն ու քերը սկսան դողդղալ, այտերը ճերմակ կարեցան, քիչ մնաց թռչնէր։

Ծերունին խօսքը չարունակելով

—Լսածիս նայելով, դաստիարակուհին չատ գեղեցիկ է եղեր, զի որ գեղեցիկ դաստիարակուհիները կասկածելի վիճակի մէջ կը գտնուին այս աղջիկն ալ հիմա ճիշդ այդ վիճակին մատնուած է, քանի՞ պէս սիրահարուած է անոր, աղջիկը չը կրնալով ինքզինքը պահպանել վերջապէս հպատակեր է անոր կամքին։

—Զարմանալի բան, յարեց մարքիզը։

(Շարունակելի)

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Ֆ. ԳԱՅԱԷՐԵԱՆ